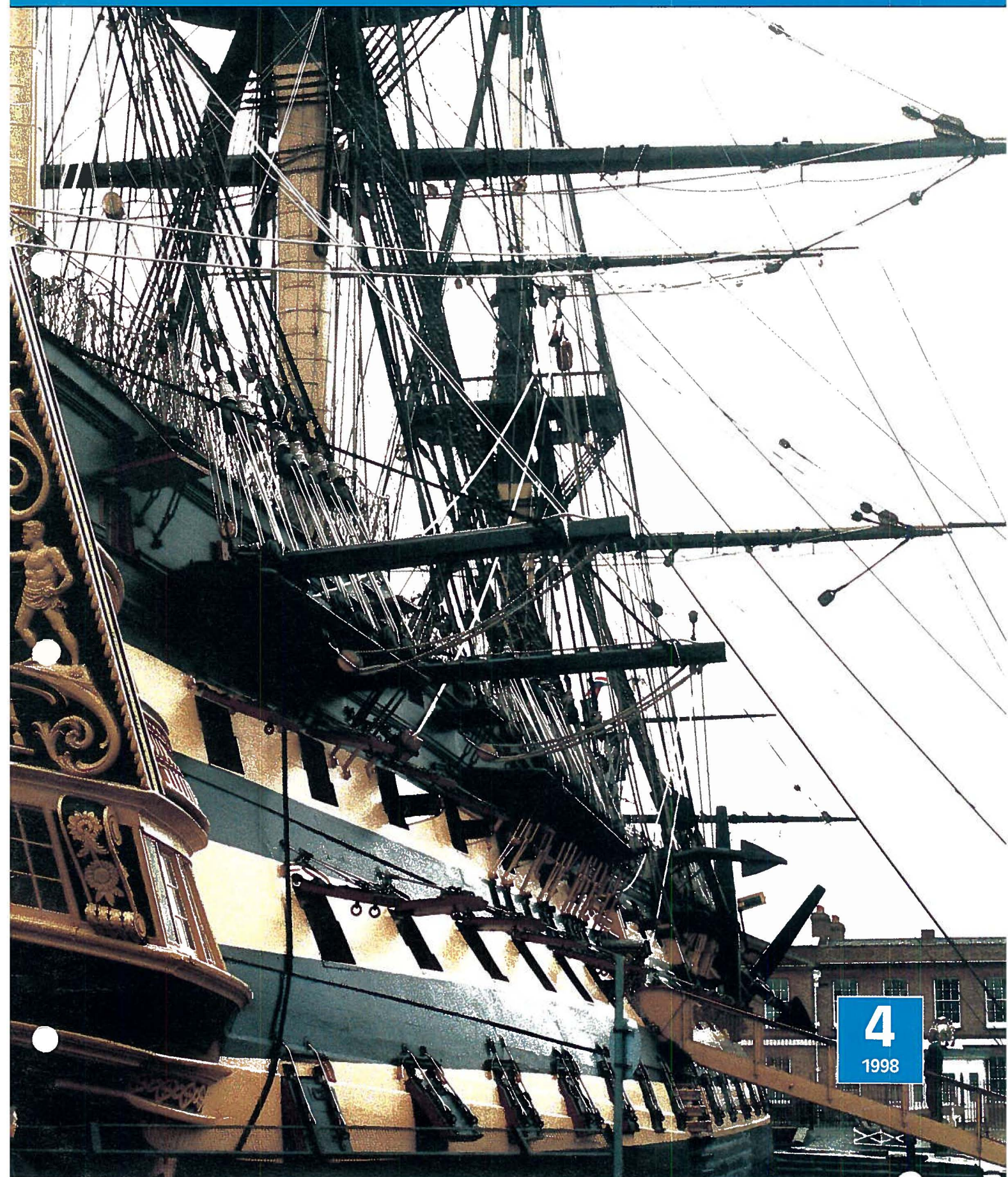

SØVÆRN

S

ORIENTERING

4

1998

Nyt fra redaktøren

En af de største dyder i samspillet med andre mennesker er at benytte sig af et sprog, som umiddelbart forstås af modtageren – altså den modtager, man vil have til at foretage sig noget, som følge af ens ytringer.

Der er to vigtige områder at undersøge. For det første hvilket sprog kan vore modtagergrupper forstå – i hvilken situation. En søsyg konstabelelev på sit første togt forstår næppe så meget som en af søværnets eskadrechefer eller hans juridiske rådgiver til møde hos chefen for SOK. Sproget – eller måske bedre budskabets tilgængelighed – skal derfor variere efter den situation, man er i eller kan havne i. For det andet må man sikre sig at kunne nå ud til alle de, der har brug for det – med det tilstrækkelige budskab – i så god tid, at de ønskede handlinger kan udføres uden gætterier. Det sidste kræver i almindelighed en langtidspåvirkning i form af uddannelse og træning – så delegering kan ske til lokale chefer og andre med lederfunktioner. Det er et adelsmærke for den danske flåde, at dette i høj grad kan ske med et fornuftigt resultat.

Ved at nærmere studium af problematikken finder vi et vigtigt område, der handler om beredskabsindsats. Her er mange påvirkede af pludseligt opståede, ukendte situationer, som kræver en stor grad af indlæring og adgang til simpel, hurtig og letforståelig vejledning. På Internettet kan man tydeligt se, at den gennem Anders And bladene nærmest nedarvede læsen ved tyding af tegninger udnyttes med stor succes. Alle forfattere af beredskabsplaner kender dette – hvis ikke, vil alle deres øvelser mislykkes.

Et andet vigtigt område er rekruttering og fastholdelse. Et område, hvor skabelse af de rigtige normer er mere afgørende end andre steder. Her er det vigtigt at opbygge det (i øvrigt sandfærdige) image; at det at være i søværnet er sagen for unge, for erfarne og for ældre, der vil opleve noget i deres liv og gøre noget vigtigt for danske interesser og menneskeheden generelt – uden at være helt afskåret fra at nyde resultaterne sammen med sin eventuelle familie – som et respekteret medlem af samfundet.

Her er der også grund til en forøget indsats. Her i bladet har vi stor interesse for at modtage indslag, der kan fremme disse hensyn – i et sprog, der vedkommer os alle. Sproget behøver ikke at kunne forstås, når man lider af søsyge og er i livsfare – men alle personalegrupper skal kunne forstå indholdet, når de er i det læsende og/eller billedtydende hjørne.

Sven Voxtorp
Redaktør

Indholdsfortegnelse

CH SOK betragtninger over 1998	3
Øvelse BALTIC ENDEAVOUR 98	8
Holmens Provst i 25 år	10
Tordenskiolds fødselsdag	13
Jens Sørensen	15
Dronningen får flådeparade	17
OPEN SPIRIT 98	22
MØEN på langtoget	24
Officerer på 40 års jubilæumsbesøg	27
Tilbage til fortiden	28
Sund Stab SOK	32
Annoncering af Tv-program	34
Olfert Fischer – hovedstadens forsvarer	35
Besøg fra Polen	37
SOP SAGA fylder 10 år	38

SØVÆRNSORIENTERING

Udgiver: Søværnets operative Kommando
Adresse: Søværnets operative Kommando
att. SVN ORT
Postboks 483
8100 Århus C

Redaktion:
Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:
Kommandør, Stabschef Niels Arthur Bindner,
Søværnets operative Kommando

Redaktør: Sven Voxtorp,
Telefon: 89 43 30 99 (omstilling)
89 43 30 56 (Red. Direkte), Mobil 40 16 70 35
Telefax: 89 43 31 41, E-mail: <pio@sok.dk>

Kontaktmand for Søværnets Materielkommandos område: Kommandørkaptajn E. Månson.

Telefon: 32 66 32 66 (omstilling) 32 66 30 50

Kontaktmand ved 2. ESK: Kaptajnlejtant K. Hedegård,
Eskadrearilleriofficer, tlf.: 58 20 85 06

Distribution:
Afdelingsleder F. Thorsø Nielsen,

Telefon: : 89 43 30 99 (omstilling) 89 43 31 12 (direkte)

Forsidebillede: HMS VICTORY.

Foto: S. Voxtorp.

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det indsendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af kilde. Billedmateriale dog kun efter aftale med Red.

Tryk & Layout: Kannike Tryk A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8.500 eksemplarer

SVNORT 1998 kan også ses på: www.sok.dk

Udvikling, kontinuitet og balance – kan det lykkes?

Ikke så galt som frygtet – ikke så godt som ønsket

Chefen for Søværnets operative Kommando skriver om søværnets nutid og fremtid, hvor det vigtigste er at struktur og opgaver skal understøttes af tilstrækkelige personelmæssige rammer og driftsmidler.

I nytårsparolen udtrykte jeg ønske om udvikling, kontinuitet og balance.

Udvikling af den operative evne, så vi forbliver en tidssvarende flåde, der kan løse både krise- og krigsopgaver. En udvikling, der kommer til udtryk i Danish Task Group, i reaktionsstyrkebidragene, inklusive deltagelsen i Standing Naval Force Atlantic, Standing Naval Force Channel og Standing Naval Force Mediteranian. Og udviklingen af den daglige virksomhed – de operative fredsopgaver – Nordatlanten, farvandsovervågningen med videre, som det er udtrykt ved sejladsmønster, ved fordeling af de hjemlige patruljeopgaver mellem eskadrer og enheder, ved udviklingen af den danske flådes kommando, kontrol og informationssystem – RDN CCIS – og den deraf følgende mulighed for udvikling af marinedistriktorganisationen.

Udviklingen af østsamarbejdet skal

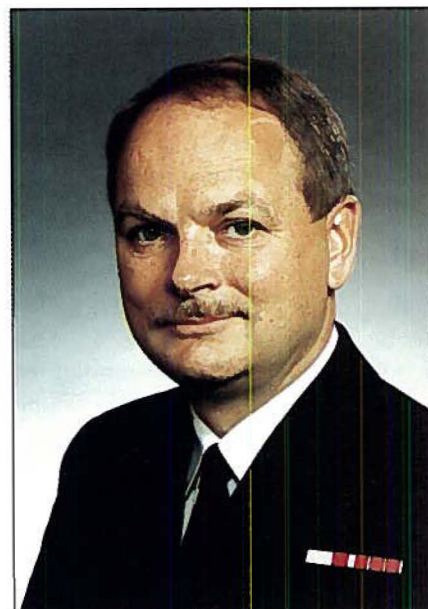
satse på kvaliteten og fastholde vore partnere i Baltikum og i Polen på, at de skal udvikle sig. Det er hele målet.

Kontinuitet gennem fastholdelse af opgaveløsningen uden at tabe aktiviteter, der fortsat skal varetages. Og den løbende, moderate udvikling især på personel- og uddannelsesområdet, samt fastholdelse af alle de gode traditioner og levemåder, som er søværnets hverdag.

Balance imellem ressourcer og aktivitet, imellem udvikling og kontinuitet, og som garantien for at den nødvendige og rimelige grad af planfastholdelse for den enkelte vil være dagens orden. Balance i det større perspektiv i opgaver og rammer fastsat i forsvarsforliget 1995-99, så en fortsættelse ikke starter med ubetalte regninger.

Dette var indgangsargumentet, nu hvor vi står foran årets slutning.

De økonomiske rammebeskæringer

Chefen for Søværnets operative Kommando, kontreadmiral K.H. Winther

midt i året har givet målsætningen om ressourcemæssig balance nogle knubs. Spekulationer om forsvarets fremtid florerer i medierne og skaber usikkerhed om kontinuiteten i store dele af forsvaret – og dermed usikkerhed om de personlige tjenestevilkår for en meget stor del af forsvarets faste personel.

En målsætning om udvikling konti-

FALSTER som kommandoskib i STANAVFORCHAN, Foto: SVF

nuitet og balance synes ikke styrket gennem Forsvarskommissionens rapport, som netop er fremlagt for offentligheden. Rapporten giver i alt væsentligt en lang række gode og afbalancerede beskrivelser af forholdene, som de er, samt mulige måder af løse opgaverne på i de enkelte værn – dog uden at komme med en klar instilling til forsvarets fremtidige sammensætning og rammer. Det meste er derfor overladt til de politiske partier at forhandle sig frem til i de næste forlig om forsvaret. Finanslovsrammen for 1999 tilsiger, at forsvarets interne planlægningsgrundlag for næste år forventes at kunne holde i kraft af videreførsel af de beskæringer, der viste sig nødvendige i 1998. På det grundlag er jeg behersket optimist for så vidt angår det kommende år.

Indtil nu er resultaterne for 1998 ikke så ringe endda.

Udvikling

Udviklingsprojekterne i søværnet er forløbet godt. For en række af dem bedre end de mest optimistiske håb. Det gælder etableringen i det tidlige forår af Danish Task Group med korvetterne PEDER TORDENSKIOLD og OLFERT FISCHER, minelæggeren MØEN og inspektionsskibet HVIDBJØRNEN »omrustet« til kommandoskib og endelig undervandsbåden SÆLEN attacheret.

Gruppen deltog i årets største og væsentligste maritime NATO øvelse STRONG RESOLVE ud for Nordnorge.

I forhold til vores målsætning om for det første større synlighed af danske styrkebidrag og for det andet afprøv-

ningen og fastholdelse af flådens evne til at etablere en søgående kommandofunktion med en styrkechef og en alsidigt stab var succes. Vi havde endda den tilfredsstillende at se styrkechefen tillagt stadig voksende beføjelser med tildeling af en norsk missilbådsstyrke, hele Standing Naval Force Channel – den stående minerydningsstyrke – norske landgangsfartøjer, elementer fra US Marine Corps og et norsk kystfort. Det er desuden noteret fra efterfølgende møder, at koncepten og dens effektivitet er bemærket og at blandt andet Norge ser det som en model for egen udvikling.

Erfaringerne og koncepten vil vi selv fastholde i de kommende år. Det hører med, at vi også fik erfaringer af betydning for udvikling af et egentligt kommando-/støtteskib i kraft af både positive oplevelser med HVIDBJØRNEN som interim model – og ved konstatering af de begrænsninger denne skibstype har overfor sådan en rolle.

I maj måned afsluttedes den første danske et års styrkechefperiode med Standing Naval Force Channel. Styrkechefens virke, etablering af hovedparten af hans stab og anvendelse af minelæggerne FALSTER og LINDORMEN som kommando- og i begrænset omfang støtteskibe for den stående minerydningsstyrke var baseret på tidligere erfaringer. Resultatet bekræfter, at dette er opgaver vi kan løfte kvalitativt og ressourcemæssigt ved den nødvendige prioritering.

Året igennem er den positive udvikling af STANDARD FLEX minerydningsrolle fortsat og systemet har bevist sin rent ud fremragende evne til hurtig afsøgning af et område, til at finde miner og til at uskadeliggøre dem. Det har været et langt sejt træk – men nu er succesen hjemme. Med tilførsel af de kommende mere sødygtige fjernstyrede minerydningsdroner vil systemet desuden få tilført nødvendig ekstra sødygtighed og dermed styrke til at til at deployere den samlede kapacitet i internationale operationer.

Udviklingen af de øvrige roller fortsætter også og kamprolle prototypen er nær ved at være teknisk færdig. Et

SOK fredshovedkvarter, Sumatravej, Århus, Foto: S.Voxtorp

meget markant skridt var de vellykkede skydninger med det nye lodret-startende SEA SPARROW luftforsvarsmissilssystem fra SKADEN og fra korvetten PEDER TORDENSKIOLD i august måned ud for Norges sydkyst. STANDARD FLEX er eneste krigsskib i sin vægtklasse i verden, der er udrustet med et missilssystem af denne kaliber og rækkevidde. Og PEDER TORDENSKIOLD er med afslutningen af sin modernisering nu føjet til Flex-koncepten ved at have same modulariserede SEA SPARROW-system som de mindre FLEX-enheder.

Udviklingen af flådens kommando, kontrol og informationssystem har passeret toppen af bjerget. Tidsmæssigt er vi knapt halvvejs i projektet. De nødvendige tekniske løsninger er godkendt og resten er arbejde uden væsentlige problemer forudset. Det vil sige at driftseffektiviseringen af marinedistriktorganisationen kan fortsættes tids- og ressourcemæssigt som ønsket.

Endelig er vi her ved årets sidste måneder ved slutningen af et andet langt sejt træk – nemlig moderniserings- og levetidsforlængelsesprojektet for undervandsbådene.

NORDKAPEREN er som sidste enhed nu i gang med systemkontrol til søs. Samtidig er bemanningssituationen så meget i balance, at vi atter kan påregne at have tre operative ubåde til rådighed i det daglige.

På personelområdet har udviklingen især været at finde i omlægning af uddannelses- og tjenesteforløbet for vore værnepligtige til sejlene tjeneste, hvor de nu får tre måneders grund- og funktionsuddannelse i land og derefter seks måneders uddannelse og rutiner i funktionen ombord. Det giver en bedre udgangsposition ved mødet ombord og gør det væsentligt enklere for skibene at integrere de værnepligtige i skibets rutiner og dermed for den samlede operative opgaveløsning.

Inden for officersuddannelserne er der vigtige justeringer i videreuddannelserne og hele den tekniske ansvars- og opgavefordeling i fremtidens søværn er omdefinert og dan-

ner grundlag for en sådan modernisering og omlægning af alle tekniske uddannelser.

Søværnet har siden 1992 haft som målsætning at udvikle flåden mod større alsidighed, større udholdenhed og større sødygtighed som svar på behovet for at udvikle den samle-

de evne til at bidrage til internationale operationer.

Det har samtidigt skullet gøres uden at miste evnen til at løse freds-, krise- og krigsoperationer i vores hjemlige område og i Nordatlanten.

Større alsidighed, større sødygtighed og større udholdenhed er derfor

To STANFLEX 300, Foto: Thomas Rønn

COOPERATIVE JAGUAR 98 –happening i Frederikshavn. Foto: S. Voxtorp

styrende for søværnsdelen af rapporten fra »Udvalget vedrørende forsvarsmateriel« – UFOM – og det er også afspejlet i Forsvarskommissionens rapport. Det er en realitet i den udvikling søværnet har gennemført siden 1992 – både hvad angår materielsystemer og i den måde vi disponerer flåden på.

Materiellmæssigt betegner udviklingen af STANDARD FLEX et betydeligt skridt mod større alsidighed og giver søværnet et fornyet minerydningsevne, snart en meget betydelig styrket antiubådsevne, og ved muligheden for at udruste alle 14 enheder med SEA SPARROW luftforsvarsmissilet en tiltrængt væsentlig styrkelse af luftforsvarsevnen både til selvforsvar og til beskyttelse af eskorterede enheder. Siden udfasningen af de to fregatter af PEDER SKRAM-klassen har vi kun haft tre søbårne SEA SPARROW systemer – nemlig i de tre korvetter – til at give luftsikring til de maritime operationer.

Selv om STANDARD FLEX fortsat er mindre enheder er de dog også, i forhold til de enheder de har erstattet, både mere sødygtige og mere udholdende. Også her holder målsætningen.

Korvetterne vil i kraft af det løbende moderniseringsprojekt især få forbedret deres alsidighed ved bedre og mere »internationale« kommando og kontrol, samt kommunikationsmuligheder, medens sødygtighed og udholdenhed ikke ændres – selvom vi godt kunne tænke os mulighed for at de kunne vokse lidt i størrelse.

De seneste års langvarige og fjerne

deployeringer af korvetter og minelæggere i forskellige vigtige roller viser målsætningen fulgt blot ved at gøre tingene på en anden måde. Med følgende erfaringer i logistisk støtte til enheder fjernt fra Danmark styrker i høj grad målsætningen.

Uddannelse hjemme og ved udenlandske maritime skoler, anvendelse af personel i internationale søgående stabe og vores egen etablering af en Danish Task Group stab med bred sømilitær ekspertise er både opretholdelse og udvikling af vores professionelle evne, så dens kvalitet svarer til niveauet i øvrige internationalt orienterede mariner. En forudsætning for at kunne yde et nyttigt bidrag i reaktionsstyrkerne og herunder i NATO's stående styrker, der kræver en konstant prioritering og indsats for at fastholde den personelmæssige forudsætning for en kvalificeret operativ alsidighed.

Kontinuiteten

Den vare vi leverer til samfundet – den operative opgaveløsning – er ikke tabt, fordi den er blevet overset. De ændrede beredskabsmæssige tidskrav har givet en ændret prioritering for en række opgaver. De enheder der ikke er omfattet af reaktionsstyrketilmeldingerne er væsentligt nedsat for de flestes vedkommende – især minelæggerberedskabet, hvor to store minelæggere og en mindre er i reserve, og for torpedo-missilbådene, hvor kun fire ud af ti er operative. Det gør det på sigt vanskeligt at uddanne tilstrækkeligt med mobiliseringspersonel og er i øvrigt baseret på en absolut forudsætning om tidlig iværksættelse af en retablering af et beredskab for denne del af krigsstyrken. Der arbejdes hårdt på at opretholde det kvalitative niveau.

De øvrige udviklinger forløber med god forståelse og hjælp fra personellet side, skønt der er tabt noget på kontinuiteten på personelområdet. Der har været vanskeligheder med at rekruttere tilstrækkeligt – især personel til de tekniske områder. Fastholdelse er imidlertid et større problem, der søges løst ved forbedring af tjenesteforhold og økonomiske betingelser især for den sejlede tjeneste, skønt opgaverne jo skal løses – også under de reducerede økonomiske rammer. Det tager tid.

Balancen

Balancen mellem udvikling og konti-

SOK i modlys, Foto: S. Voxtorp

COOPERATIVE JAGUAR 98's maritime enheder i Århus havn, maj 1998. Foto: FLV

nuitet i søværnets evne til at løse de pålagte operative, maritime opgaver holder lige akkurat. Men yderligere ressourceindskrænkninger vil gøre det problematisk at opretholde den grundlæggende forsvarsevne, selv med accept af en lang retablerings- eller genopbygningstid.

Balancen på personelområdet er trods betydelig opmærksomhed ikke på plads. Det er nødvendigt at bearbejde de problemområder, der i den sidste ende får folk til at forlade søværnet i utide.

Den økonomiske balance skred ved de rammereduktioner, der blev meddelt i maj måned. Der kunne naturligvis atter være skabt en formel balance ved at lade opgaver være uløste. Men det er reelt en anden form for underskud.

Vi har i andet halvår i stedet foretaget en meget stram prioritering med det sigte at de højest prioriterede opgaver i relation til materielafprøvning, deltagelse i stående flådestyrker, fastholdelse af evnen til at operere med flådestyrker – til forskel fra

enkeltenheder – og de operative fredstidsopgaver er løst. Prisen er betalt ved et lavt aktivitetsniveau for de øvrige enheder tilmeldt reaktionsstyrker.

I første omgang et for lavt aktivitetsniveau, som dog er noget bedret ved en omfordeling af driftsmidler imellem Søværnets operative Kommando og Søværnets Materielkommando. Samlet set vil det balancemæssigt bringe os ud af året med en generelt tilfredsstillende niveau for helt tilfredsstillende niveau for et antal reaktionsstyrkeenheder og med et ressourcemæssigt merforbrug på et kun etcifret beløb.

Det gik ikke så galt som frygtet – men heller ikke så godt som håbet

Vilkårene på længere sigt svarer muligvis til den udvikling, der ligge beskrevet i UFOM-rapporten, der stort set er videreført uændret i Forsvarskommissionens rapport. Som sagt i indledningen er det op til politikerne at diskutere sig frem til den fremtidige sammensætning af søværnet ud-

fra de opgaver, der også i fremtiden ønskes løst. Det er ikke umuligt, men et klart og utvetydigt politisk valg. Og det er vigtigt at understrege, at det ikke mindst er det politiske valg om udviklingens mål, der er afgørende for søværnets og forsvarets dagligdag.

Vi er aldrig i en given slutstruktur – vi er altid på vej fra en til den næste. Tidsfølgen for tilgang af nye skibe, udfasning af gamle skibe og for ændringer i den øvrige struktur, er det der både for organisationen og for personalet afgør, om der er kontinuitet – eller om snoren er knækket undervejs.

Overfor udviklingen af forsvaret, som helt givet vil medføre meget betydelige strukturændringer og deraf følgende udviklingskrav, er det helt afgørende, at vi får mulighed for at fastholde den personelmæssige kontinuitet. Gør vi det, så tror jeg fortsat på, at det er realistisk at have en samlet målsætning om udvikling, kontinuitet og balance.

Chefen for
Søværnets operative Kommando

Øvelse BALTIC E

BALTIC ENDEAVOUR er en årligt tilbagevendende MCM øvelse »In the spirit of PIP«, som i år blev holdt for femte gang. Regelmæssigt deltager, udover Danmark, Polen og Tyskland. Sverige var sidst med i 1996, men stillede til gengæld med to skibe denne gang.

Lørdag 31. oktober mellem 1200 og 1500 ankom de deltagende enheder i øvelse BALTIC ENDEAVOUR 98 til Flådestation Korsør. I alt 9 enheder deltog, nemlig to polske NOTEC-klasse, to svenske LANDSORT-klasse, én tysk HAMELN-klasse samt de danske skibe OLFERT FISCHER, LINDORMEN, SLEIPNER og SVÆRDFISKEN.

Øvelse BALTIC ENDEAVOUR blev

første gang afholdt i 1994 i Tyskland. Danmark har en gang tidligere, i 1995, været ansvarlig for afholdelse af BALTIC ENDEAVOUR. Som i 1995 var også denne gang Chefen for 3. Eskadre øvelsesleder.

Lørdagens program bød på briefing af chefer og operationsofficerer om de mere overordnede mål med øvelsen samt en orientering om de enkelte skibsklassers formåen.

Søndagen blev anvendt til en mere detaljeret gennemgang af de enkelte øvelser, ligesom der var sikkerhedsbriefing for minedykkerne. Desuden afholdtes rundvisning og orientering om bord i de deltagende enheder. Eftermiddagen blev af mange af besætningsmedlemmerne anvendt på et til lejligheden arrangeret besøg i Storebælt Udstillingscenter.

Mandag kl. 0900 forlod enhederne i strålende vejr Korsør for at påbegyn- de dagens øvelser. Inden afgang- en fra havn udveksledes personel mel-

lem enhederne i de udveksling af personel mellem de forskellige nationer er et vigtigt led i samarbejdet. Herved øges kendskabet til og forståelsen for hvordan de enkelte nationer opererer meget væsentligt de forskellige nationaliteter imellem.

I løbet af dagen og aftenen øvedes formationssejlad, replenishment, slæbning, kommunikation ved hjælp af blink og flag samt ankring. Dagen sluttede med chefsmøde ombord i SVÆRDFISKEN, hvor dagens resultater og morgendagens øvelser drøftedes med øvelsesledelsen.

Tirsdag morgen ved solopgang påbegyndtes en redningsøvelse (SAR). Den svenske enhed KOSTER simulerede en trawler i nød. Ud af trawlerens besætning på i alt ti mand var otte (simuleret af store flydende dunke) sprunget i vandet på grund af brand om bord. SVÆRDFISKEN blev udpeget til at lede eftersøgningen og redningsoperationen. Efter én time havde enhederne bjærget

DEAVOUR 1998

alle 8 mand og SVÆRDFISKEN sendte et brandhold med gummibåd til trawleren og gik på siden af havaristen, da ilden var under kontrol. Herefter forlagde enhederne til skydefeltet vest for Sjællands Odde for at gennemføre sømålsskydning mod en skive slæbt af orlogskutteren LUNDEN.

Tirsdag kl. 1400 startede en længere minerydningsøvelse. LINDORMEN havde tidligt om morgenen udlagt 20 øvelsesminer nord og syd for Sejro. Efter 30 timers intensiv indsats sluttede minerydningsøvelsen onsdag aften. Ialt syv miner blev fundet og på nær een blev alle bjærget i løbet af det efterfølgende døgn af SLEIPNER og LINDORMEN.

Minerydningsøvelsen var i år en del længere end tidligere år, hvilket gav et meget større udbytte i forhold til tidligere år. Det er derfor allerede nu klart, at alle enheder ville have været i stand til at udføre en minerydningsoperation over flere dage. Moralen

var høj og humøret godt. SLEIPNER fik i særdeleshed mulighed for at demonstrere godt sømandsskab, da man skulle vikle en mine ud af den polske minestryger GARDNO's mekaniske strygegrej og derefter at bjærge minen. SVÆRDFISKEN og de to svenske minehunteere fik endvidere rig lejlighed til at lade deres dykkere dykke efter miner.

Torsdag morgen startede sædvanen tro med »cross pollination« d.v.s. udveksling af personel, og herefter bød dagen på »lead through«, gå på siden under gang, flagsignalering og en stor havariøvelse. Endelig gik turen så mod Samsø for at holde det obligatoriske aftenmøde til ankers ud for Ballen. Herefter lagde styrken kursen mod Århus bugt, hvor man ankrede for resten af natten. Forinden måtte SVÆRDFISKEN dog lige et smut omkring farvandet nord for Sejro for at lokalisere den eneste mine, som ikke tidligere var blevet

fundet og bjærget. Denne opgave blev hurtigt løst, hvorefter SVÆRDFISKEN gik til Århus.

Tidligt fredag morgen lettede styrken for at gennemføre den traditionelle »steam past« i Århus Bugt, hvorefter styrken forlagde til Århus for at holde debriefing af øvelsen i Søværnets operative Kommando's mødelokale.

Fredag eftermiddag forlod alle deltagende enheder Århus og sejlede hjem til deres respektive basehavne efter en meget lærerig og ikke så lidt minderig uge, hvor nye venskaber blev etableret og gamle befæstet mellem deltagere.

3. Eskadre

Flådens Provst i 25 år

Det er ikke hver dag man hører om en chef, der har siddet i stolen i 25 år. Det er almindeligt at have været i søværnet i 25 år, 30 år – og sågar 40 år hører man jævnligt om, men at være chef for en vigtig del af os alle i 25 år er en præstation, der vil gå en del gny om. Redaktøren har besøgt Holmens Provst, Claus Harms på hans arbejdsplads i den gamle smedje på Bremerholm – det vi i dag kender som Holmens Kirke – lige overfor Chr. IV's Børsbygning.

Som det fremgår af den »Blå Bog« blev daværende orlogspræst Claus Harms indsat i det for søværnet så vigtige embede den 10 januar 1974 og kan således fejre sit 25 års jubilæum den 10 januar 1999. På denne dato er der højmesse i kirken og bagefter reception på Christiansborg for alle.

Orlogsprovsten

Provst Harms er ikke en almindelig »Himmellods«, som vi ynder at betegne præsten ombord – ud på de små timer, hvor historierne fortæller deres om gud og hvermand. Provsten skal nok nærmere betegnes som en klippe eller et forbjerg, man kan bygge på og navigere efter.

Klippen har fire markante sider, som set på lang afstand smelter sammen til et hele. Når man nærmer sig, viser de enkelte sider sig – og hele bjerget fremtræder meget større end man troede – uden dog at være utilgængeligt. De 25 år bjerget har været synligt i den nuværende position, giver det en betydning for sejladsen i de omkringliggende farvande, der ikke hidtil er oplevet. 25 år er for de fleste navigatører det samme som »altid«. – Er der nogen, der kan huske, hvordan man fandt den rigtige kurs før bjerget kom til? Næppe andre end emeritusserne.

De fire sider på klippen går op i en højere enhed, umærkeligt og magtfuldt – med en selvfølgelighed, som mere maner til »check af eget bestik« end kradsen i klippevæggen.

Klippen har en anden funktion, som ikke så meget opleves af søfolket. På toppen er indrettet en bålplads, hvorfra andre bavehøje alarmeres. Sådanne signaler fra vort forbjerg re-

spekteres så langt den springende ild kan forplantes ud i verden, hvor den har skabt et beredskab, der virker i både lyst og nød.

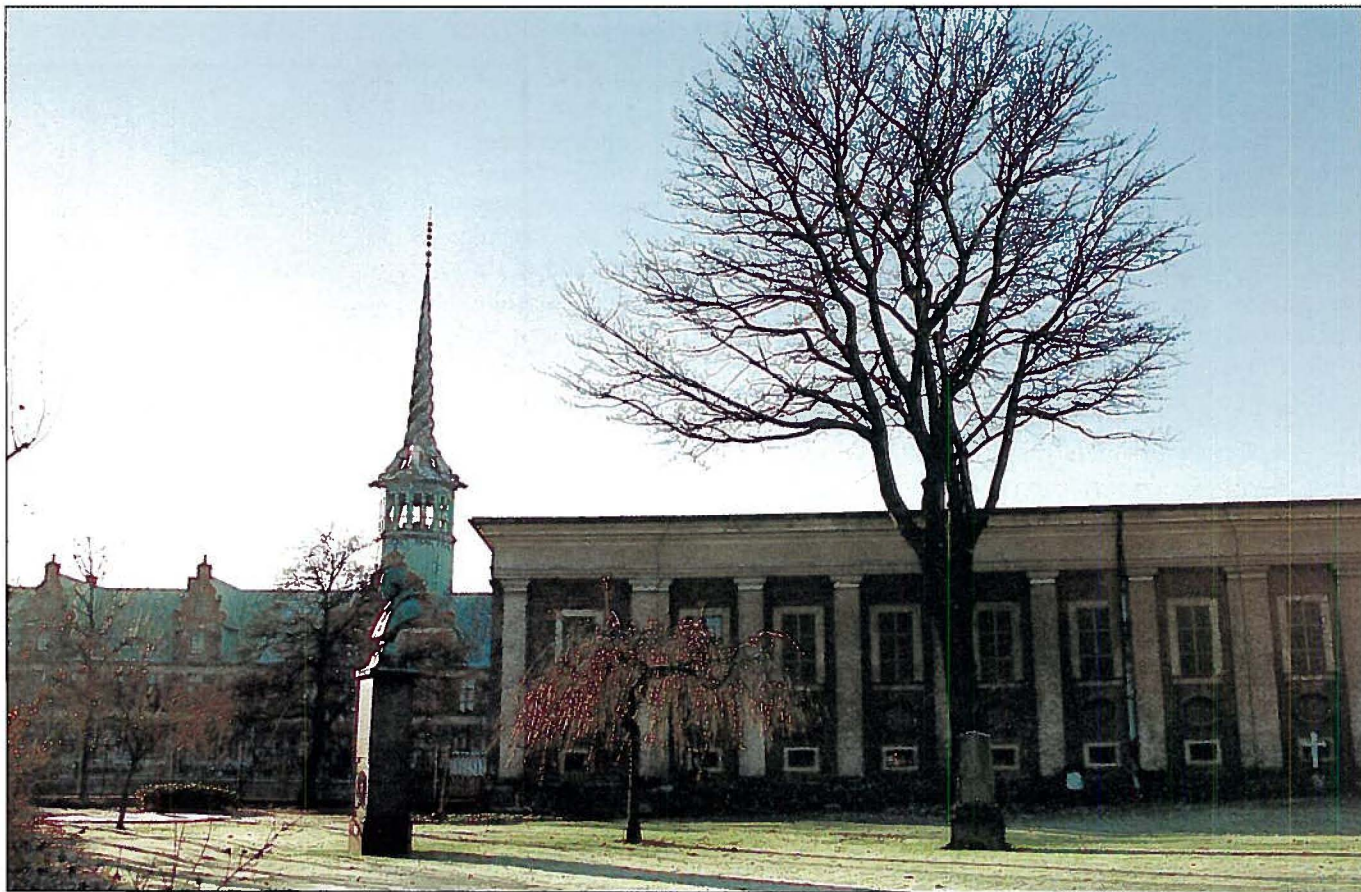
Ved 25 års mærket er det imidlertid tilladt at stoppe op og sejle rundt om klippen – at beskrive nærmere de fire sider. Man kan sætte følgende skilte på siderne, så andre kan genkende dem.

Den første vi kommer til er den østlige – der hvor solen står op og jager

nattens kulde væk. Provstens dybe forankring i den tro, der er også er vor – efter individuel evne og vilje. Der skal en usædvanlig stærk og velforankret tro til for at udrette en gerning så omfattende, og i det stille, så vellykket som Claus Harms'. Troen er dog ikke nok – ligesom ingen klippeside kan være uden sit volumen og komplementerende sider. Troen er i allerhøjeste grad også nødvendig for provsten – i dennes egenskab af sjæ-

To af bjergets sider?

I baggrunden Børsen

lesørger for menigheden – det være sig søværnets personel generelt betragtet, eller som ansvarlig for selve kirkens sognebørn i de omkringliggende kvarterer i København. Den anden er derfor den vestlige – repræsenterende den vestlige kul-

turs og teologis praktiske personifikation i administratoren og den fagligt højt respekterede provst, der qua sin flid og store anlæg; også for den side af præstegerningen, har afgørende indflydelse på en række områder, både inden for og uden for sø-

værnet. Han er således – via Københavns stift – provst for de danske sømandskirker og formand for bestyrelsen for Den Danske Sømandskirke. Sammen med det vigtige job at koordinere indsatsen på det kirkelige område for hele søværnet og Flådens skibe, er der ingen anden mand i Danmark med tilsvarende alsidig indflydelse på de samlede, vigtige maritime erhverv og deres dagligdag.

Den tredje side er den sydlige – den varme klippeside med de mange små træer spirende frem fra små nicher – skabende den rette forbindelse mellem de to andre modsat rettede sider. Vi er nu inde på provstens bestræbelser på at fremme samarbejdet mellem forskellige instanser til gavn for personellet velfærd. Velfærden for den enkelte person væk hjemmefra, er en anden del af den vigtige helhed, hvor foruden enhver sømand i det lange løb – hurtigere i stressmiljøer – vil gå i mere eller mindre »udu«. Her er forbindelsen til både psykologer og socialrådgivere vigtig; idet provsten understreger,

Der er stadig grokraft ved Holmens Kirke, Foto: alle artiklens billeder taget af S.Voxtorp

at alle orlogspræsterne har en kraftig opfordring til at kende de grænser, der går mellem de forskellige kategoriers former for professionelt ansvar. Det vigtigste er, at slå fast med syvtommersøm, at ingen hverken høj eller lav i en besætning er et nummer eller en sag – det er forskellige sjæle med hver sit personlige og ligeværdige liv. Præsten er derfor ikke chefens forlængede arm, men en uafhæn-

gig, men alligevel loyal medarbejder ombord.

Den nordlige side repræsenterer den personlige ven og familiemennesket Claus Harms. Nordlig, fordi rigtige venskaber mellem frie mænd (og naturligvis kvinder!) daterer sig traditionelt tilbage til den specielle nordiske kultur, hvor sagaerne er gode eksponenter for dette særlige og værdifulde i de heldige menne-

Til højre bor provsten

Kirkeskibet – set fra provstens plads

– og i provstens kontor stråler solen

skers liv, som oplever sådant. Der er måske mange som vil kalde dette »old-boys-nettet«, bureaukraternes sammenspisthed eller endnu værre ting. De der imidlertid kender Claus Harms ved, at sådan er det ikke. Her er et venskab et venskab – der hviler på gensidig respekt – uden bagtan-

ker. Nu skal læseren ikke tro, at det er så enkelt at komme hele vejen rundt om provsten med det fine jubilæum. Det var kun et spagt forsøg på at give et indtryk af den oplevelse, jeg fik gennem samtalen med Claus Harms – og de oplysninger, der er udgivet i Holmens Kirkes menighedsblad, hvori man kan læse sig til resten af de mange personlig udsagn, lykønskninger og saglige oplysninger, der her mangler.

Og lad mig så slutte af med en meget alvorligt ment lykønskning til Holmens og hele søværnets provst og præst: – Vi er alle i de bedste hænder – i hverdagen og i nødens stund – når det gælder vore sjæle og den religion, der er den danske statsreligion. Den kristne!

Sven Voxtorp

TORDENSKIOLD fyldte 308 år

Kvindelige Marineres Musikkorps musicerer

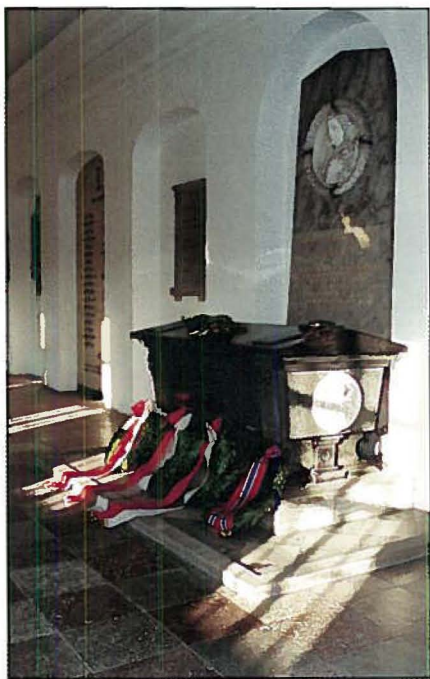
**Selskabet DANSKE
TORDENSKIOLD-VENNER
festligholdt vor søhelt
Tordenskiold's 308-års
fødselsdag onsdag
den 28. oktober 1998.**

Fødselsdagen blev indledt ved musisering af Kvindelige Marineres Musikkorps i Holmens Kirke, hvor selskabets stifter direktør Egon Friisager tog imod gæster og medlemmer. Orlogsprovst Claus Harms holdt andagt efterfulgt af kransenedlægning i kapellet. Norges ambassadør i Danmark Thorvald Stoltenberg, chefen

for Marinestation Holmen kommandørkaptajn Peder Ellegaard Larsen, formanden for Danmarks Marineforening kommandørkaptajn Otto Lichtenberg og formanden for Selskabet DANSKE TORDENSKIOLD-VENNER viceadmiral Jørgen F. Bork lagde kranse ved Tordenskiold's sarkofag assisteret af søværnets militærpoliti og søkadetter fra Holmen. Holmens Kirkes orlogsfane var placeret ved alteret og faner fra Kvindelige Marineres Musikkorps og TORDENSKIOLD-selskabet flankerede søheltens sarkofag.

Formanden udtalte mindeord over de i det forgangne år afdøde medlemmer heriblandt kommandør E.V.

Jørgensen, der døde 6. september 1998, 80 år gammel. E.V. var født 19. maj 1918 i Shanghai, hvor hans far var plantageejer. Efter studentereksamen i Nykøbing Falster i 1936 kom han på søofficersskole, hvor han i 1940 blev søløjtnant og gjorde tjeneste i mineskibe. Han deltog aktivt i modstandsbevægelsen og flygtede 13. januar 1943 fra Thyborøn til Blyth i England i en fiskekutter. E.V. fortalte senere om fiskekutteren: »Imponerende var den ikke, omend bedre egnet end kystjollen til vintersejlad på Nordsøen«. Det blev en vanskelig sejlad hvor alting manglede. Han kom dog heldigt over havet og meldte sig til krigstjeneste i Royal

Den smukke sarkofag med de nye krans.
Foto: S.Voxtorp

Navy, hvor han sejlede med flere enheder, men mest i den britiske korvet HMS VIOLET med konvojtjeneste og ubådsjagt i Atlanten. Herfra fortsatte korvetten til Middelhavet, Indiske Ocean og Bengalske Havbugt. E.V. nåede at sejle over 46.000 sømil ombord i VIOLET under krigen, og kom hjem til Danmark igen sommeren 1945 via Sydafrika.

Efter ceremonierne i søværnets kirke forlagde selskabet til Kastellet, hvor ambassadør Thorvald Stoltenberg foretog over emnet »Bliver der fred i det tidligere Jugoslavien?«. Tordenskiold's fødselsdag var netop datoen, hvor NATO ville indlede et altafgørende luftangreb mod præsident Slobodan Milosevic og hans magt apparat i det tidligere Jugoslavien under det vi i denne omgang kalder Kosovo-krisen.

Angrebet blev – som alle ved – hel-

digvis afværget i 11. time, og flygtningene kunne i forholdsvis fred og ro begynde at flytte væk fra bjergene før vinteren slog rigtigt til.

Stoltenberg indledte med at besvare spørgsmålet fra titlen på foredraget med et overbevisende »JA«. Ambassadøren var meget sikker i den sag – som han kender bedre end de fleste – hvilket glædede forsamlingen.

Aftenen afsluttedes ved fhenv. kgl. skuespiller Palle Huld's causeri over sit eget liv samspillet med Tordenskiold's broders sønnesøn Johan Herman Wessels liv og værker. De to kan sammen siges at være nogle af dansk-norsk kulturs vittigste hoveder. Efter en dejlig latter på både norsk og dansk blev der serveret skipperlabskovs.

(Selskabet
DANSKE TORDENSKIOLD
-VENNER)

Ambassadør Thorvald Stoltenberg med kransen

Jens Sørensen

En af hverdagens største helte, når det gælder Flåden er måske Jens Sørensen. Ja ikke sandt – vi skal lige vende hjernekisten en ekstra gang, før vi husker at det jo er Chr.V og Niels Juels søkorttegner og spion, der her er tale om. Nu er han udstillingsaktuel – og der er udkommet en bog med hans kære søkort, som han aldrig selv fik lov at trykke. De var så gode, at de forblev hemmelige i hundreder af år. Her anmeldes bog og udstilling.

Selvom Jens Sørensen på et tidspunkt blev anklaget for at have slået en genstridig skagbo ihjel, var det dog en ung teolog ved navn Margrethe Bové fra Århus, der skulle »genopdage« de vidundere den gamle spion havde fremstillet med egne hænder, fødder og pejlekompas i form af nøjagtige søkort og landopmålinger låst inde i de gamle og hen»glemte« dele af søkortarkiverne.

Med venlig tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen, Rigsarkivet og støtte fra Orlogsmuseet har forfatteren og forskeren Margrethe Bové i flere år studeret alle de papirer, der er efterladt fra Jens Sørensens hånd og andre relevante dokumenter fra tiden. Det er der kommet en spændende bog ud af. Både spændende fordi den genskaber billedet af Jens Sørensen som person, men i høj grad interessant fordi den giver et fyldigt og fascinerende indblik i den fantastiske skat de overleverede kort repræsenterer. Specielt er det tankevækkende, at et helt moderne Danmarkskort lagt ovenpå et Jens Sørensen design kun lader få dobbeltlinier synlige.

Forfatteren lader Jens Sørensen tale til os gennem de bevarede tekster og supplerer nænsomt det levnedsløb, der blev vor største og mest produktive spion til del, med en skitse af de cirkler han bevægede sig i og de kampe han måtte igennem for at få sine vigtige arbejder fra hånden – uden at sulte helt ihjel. Det er en

barsk, beskeden og særdeles enerådige sømand og genial kartolog vi kommer i stue (kahyt) med.

Søopmåling var også den gang en sag for de barske og velorganiserede. Jens Sørensen havde mange modstandere med sin fantastiske evne til at gennemskue »skrivebordsopmålere«, der blot plagierede andres mangelfulde opmålinger eller ligefrem gætterier – der i den sidste ende var skyld i mange søfolks død, når de navigerede efter de mangelfulde og unøjagtige kort, der var på markedet på den tid.

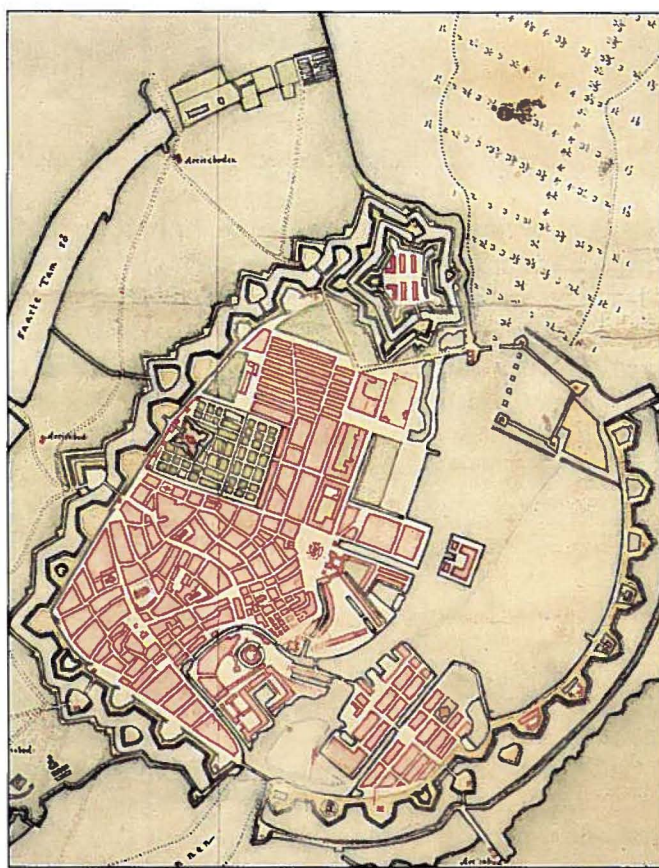
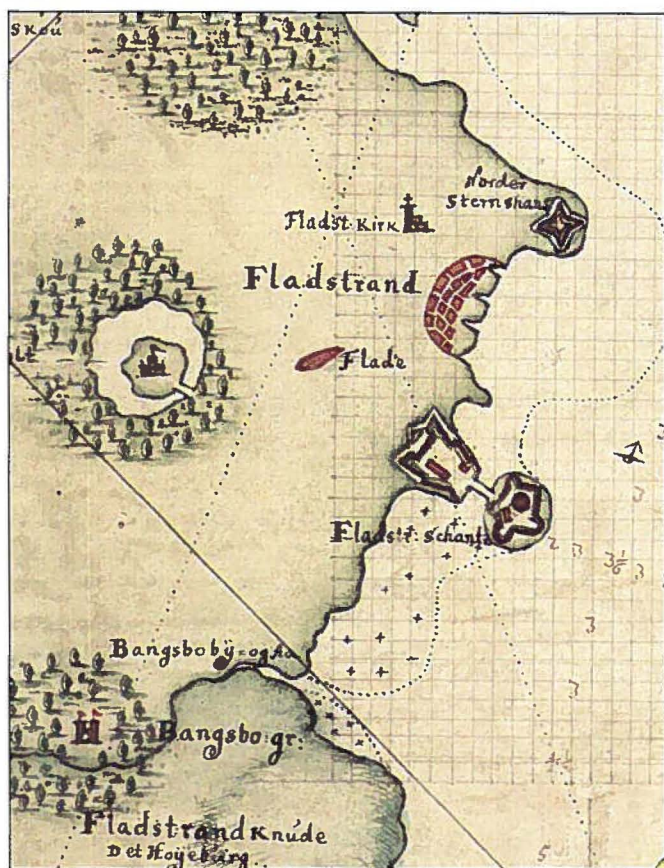
Jens Sørensen argumenterede det meste af sit modne liv for en offentliggørelse af sine helt pålidelige søkort, så de værdifulde og præcise opmålinger kunne redde liv og egendom for handelen via havet. Men en offentliggørelse ville have stillet alle potentielle fjender lige med Flådens navigatører til fare for fædrelandet.

ROYAL DANISH NAVAL MUSEUM

Orlogsmuseet, som på engelsk hedder ROYAL DANISH NAVAL MUSEUM (Det har nemlig ikke noget med orlovsordninger at gøre!), har fundet plads til en del af de fantastiske kort i et velvalgt hjørne i det sto-

Forfatteren fortæller om Jens Sørensen og hans kort, Foto: S.Voxtorp

re museum – skråt overfor det sted, hvor Jens Sørensen sad og tegnede sine sidste opmålinger rene på Christianshavn. Udstillingen åbnede 11. november dette år under overværelse blandt andre af den tidligere chef for søværnet fhv. Viceadmiral S. Thstrup, chef i Farvanddirektoratet Anker Nissen, søværnets historiske konsulent, overarkivar Hans Christian Bjerg, direktøren for trykkeriet, der med stor dygtighed har produceret bogen, Kannike Tryk A/S, Henning Andersen og chefen for Flådens tidligere hovedbase gennem mere end tre hundrede år, nu Marinestation Holmen, kommandørkaptajn Peter Ellegård Larsen.

Samtidigt med udstillingens officielle åbning der foretoges af museets direktør Ole Lisberg Jensen blev bogen om Jens Sørensen præsenteret for offentligheden. I forbindelse med åbningen fortalte forfatteren Margrethe Bové om Jens Sørensens liv og det spændende togt, hun havde

foretaget tilbage i tiden for en stund
at følges med Jens.

Prøv selv!

Altså; **udstillingen** er åben fra tirsdag til søndag 12-16 i Orlogsmuseet, Overgaden oven Vandet 58 (Søkvæsthusets vestlige fløj)

Bogen, der koster 298 kr. p.g.a. de mange flotte gengivelse af de håndtegnede søkort, kan bestilles med dag til dags levering hos forfatteren selv pr. telefon 86189318 eller ved at skrive til:

Margrethe Bové
Vestervang 19, 3.th.
8000 Århus C

Red.

Dronningen kom lige forbi...

Set og indfanget pr. kamera af orlogspræst Henning Nielsen, SOK

Clips og blyanter lå til højre ret i deres respektive skuffer. Alle halvofficiøse kaffekrus med deres finurlige inskriptioner, der som oftest får ejermændene til at lade tankerne gå på langfart til fjerne destinationer og specielle situationer, hvorunder kruset blev erhvervet, var tømt og gemt væk af vejen. Askebægrene var også tømt og renpudsede i søværnets hovedkvarter i Aarhus, da Hendes Majestæt Dronningen og Prinsen var på »uofficielt virksomhedsbesøg« i Søværnets operative Kommando en sensommerdag i begyndelsen af september.

Men mon ikke det alligevel altid vil have et vist anstrøg af noget officielt, når majestæten »lige kigger forbi«? I udtrykket uofficielt ligger selvfølgelig, at det ikke her drejer sig om, hvem der kan stå mest ret eller,

CH SOK eskorterer H.M. Dronningen

Der ventes i Havreballeskoven – uden for operationsbunkeren (Art. fotos: H. Nielsen, J. Kølle, S. Voxtorp)

hvem der kan dreje den rigtigste vej om på hælen, når den rigtige kommando lyder. Ikke noget med tjenestefrakke, sabel og nypudsede medaljer. På den anden side må rammerne også være i orden, uanset hvor uofficielt et Dronningebesøg nu er. Så der var da både et kontingent rigtige marinesoldater, indforskrevet helt ovre fra flådestationen i Korsør. Et pænt udsnit af Søværnets Tamburkorps var mødt op samt et særdeles smukt og repræsentativt udsnit af det stedlige tjenestestedskompagni med faner og hvad dertil hører. Til stede var også repræsentanter for den stedlige, århusianske verdenspresse til at tage imod, da Dronningen og Prinsen denne sensommerdag drejede af fra Carl Nielsens Vej i det fashionable kvarter ikke langt fra Århusresidensen i den nypudsede Krone 2.

Ankomsten var berammet til kl. 0930, og i minutterne forinden blev der ekserceret hektisk for at alt, det uofficielle til trods, kunne klappe og være perfekt, og da det viste sig, at den kongelige ekvipage var et par minutter for sent på den, kunne Chefen for Søværnets operative Kommando lige nå at »være dronning« endnu engang og skridte fronten af, så intet var overladt til pludseligt opståede tilfældigheder. Velunderrettede kilder, som Deres udsendte fæster stor lid til, hævder, at admiralen slet ikke var i stand til at undlade at leve sig ind i rollen med stor akkurate. Alt var undersøgt til mindste detalje, og man vidste på forhånd, hvor mange skridt, Dronningen ville bruge for at nå rækken med honnørkommandoet igennem. Så admiralen prøvede at holde takten, da han agerede majestæten; og de nærmest stående påstår hårdnakket, at de hørte ham sige: »Det er skönt at være dronning!«

CH ETAB prøver at få styr på »tropperne«
– uden for stabsbygningen

H.M. beundrer fanen

STCH: »Denne vej Deres Majestæt!«

Endelig rullede Krone 2 med vanlig, majestætisk ro hen ad skovvejen og gjorde holdt et lille stykke fra det opstillede honnørkommando. Dørene i den blå Daimler åbnedes og spændingen blev udløst: Dronningen var iført en elegant, nærmest sandfarvet spadseredragt samt en, til den maritime begivenhed, velvalgt blå, bredskygget hat. På reversen bar Dronningen et meget smukt forarbejdet smykke: et anker, besat med ædle stene. Dronningen bar desuden en meget smuk, blå kappe. Prinsen var iført søværnets admiralsuniform.

Efter inspektion af honnørkommandoen blev Dronningen og Prinsen ledsaget af Chefen for Søværnets operative Kommando til Operationscenteret, hvor der var morgenkaffe og morgenbriefing i »Admirals Cabin«. Jeg tænkte såmænd et kort øjeblik på, om jeg, med salg for øje, skulle tage et billede af denne hyggestund. Jeg tænkte selvfølgelig på den kendte kaffereklame: *»Hvad ville du byde på, hvis du pludselig fik uventede gæster?«* Men dels var gæsterne jo ikke helt uventede, og dels kunne jeg ikke være helt sikker på, hvilket kaffemærke, der blev serveret den pågældende morgen. Så selv om en orlogspræst ikke skal gøre en røverkule af sit hjerte, undlod jeg dog at veksle mine tanker til ussel mammon; jeg lod morgenkaffe være morgenkaffe – måske også fordi jeg ikke var indbudt – og hastede videre til Kommunikationsbunkeren, hvor det viste sig, at der var hårdt brug for en tjenstgørende orlogspræst til at aflede alle de nervøse tanker, der fór rundt i hovedet på dem, der skulle vise Dronningen og Prinsen rundt i centeret. Efter nogen nervøs trippen frem og tilbage ankom de kongelige gæster, ledsaget af admiralen med sine officerer.

Honnør ved PEDER TORDENSKIOLD

Jubelrulle – korvet til korvet

Regentparret i »baljen« med CH SOK o.a.

Lederen af Kommunikationscenteret, orlogskaptajn Søgaard-Sørensen, bød gæsterne velkommen og forestod nu en meget grundig rundvisning i centeret. Både Dronningen og Prinsen blev indviet i mange detaljer vedrørende den højt specialiserede teknik i kommunikationsbunkeren. Der blev stillet adskillige, vanskelige spørgsmål af de videbegærlige gæster. Men alle eksperter var tørnet til på dagen, så da rundvisningen var slut efter en god halv time, kunne der gøres status: Ingen ubesvarede spørgsmål! Sveden kunne tørres af de før så nervøse pander, og de renpudsede askebægre kunne igen benyttes til deres egentlige formål.

Næste punkt i programmet for det uofficielle besøg var Administrationsbygningen på Sumatravej. Her var det planlagte programs første punkt, at Chefen for Søværnets operative Kommando skulle orientere Dronningen og Prinsen om søværnet. Det blev en kort og præcis gennem-

gang uden alt for mange, trættende »vandrør«. Herefter fulgte en rundvisning i fredshovedkvarteret, hvor forskellige, vist nok i forvejen uofficielt, udstukne nøglepersoner rede-gjorde for deres ansvarsområder, bl.a. chefen for logistiksektionen samt en relativt nyudnævnt nøgleperson, admiralens militærjuridiske rådgiver. Også under denne rundvisning var der mulighed for, at gæsterne kunne stille uddybende spørgsmål, og denne mulighed benyttedes flittigt. Dronningen gjorde et kort ophold oven for hovedtrappen, hvor galleriet med de tidligere chefer for den operative kommando og før den blev oprettet cheferne for Kystflåden findes. Det var helt tydeligt, at der var flere ansigter, Dronningen genkendte med stor glæde.

Regentparret skulle også indskrive sig i kommandoens gæstebog, hvilket skete ved en lille reception på admiralens kontor. Her havde Dronningen også lejlighed til at »inspicere« den maritime kunst, der pryder væggene i chefkontoret. Kenderminen kom på hos Majestæten, og admiralen måtte anstrenge sig til det yderste for at forklare alle kendte detaljer og fundere over et par ukendte!

Imedens Chefen for Søværnets operative Kommando passede sine værtspligter inden døre, havde personel taget opstilling uden for hovedbygningen til samlet mønstring, og selv om der ikke i programmet for det uofficielle besøg var nævnt noget om, at Dronningen skulle modtage melding fra det mønstrede personel, skete der dog en ændring af de mere impulsive. Da Majestæten og Prinsen forlod hovedbygningen for at begive sig til den ventende Krone 2, besluttede Dronningen, helt uden for programmet, at inspicere paraden, hvor chefen for etablisementssektionen herefter måtte afgive melding om det mønstrede personel til Dronningen.

Nu kunne regentparret så køre til Århus havn, hvor korvetten PEDER TORDENSKJOLD afventede uofficielt, royalt besøg. På trods af det uofficielle blev protokollen fulgt til punkt og prikke: PEDER TORDENSKJOLD personel var opstillet til samlet mønstring på kajen og H. M. Dronningen inspicerede paraden; der var skansevagt, der var skift til Kongeflag, efter at Majestæten var gået om bord i korvetten – og så var

der frokost i officersmessen for indbudte gæster.

Deres udsendte agerede køkken-skriver og kan derfor afsløre, at der ikke blev serveret en solid, dansk skibsfrokost med forskellige sildeanretninger, lune frikadeller, leverpostej osv. Tværtimod havde proviantregnskabsføreren, seniorsergent Samsgaard, disket op, som skulle der være kongeligt bryllup. Det blev en festmiddag!:

- 1) Græskarsuppe, vist nok kold, og i hvert fald serveret fra et stort, udhulet græskar
- 2) Stegt strudsefilet på bund af stegt Rösti, garneret med bl.a. courgetter. Dertil en svampe-sauce pyntet med rå tyttebær.
- 3) Endelig serveres en lækker dessert, bestående af vistnok rød-vinsmarinerede pærer med en lækker sauce, pyntet med en kloriebombe af en cremesauce. Pynten bestod af blåbær og en net, ægte, rød rose.

Voila – og velbekomme!

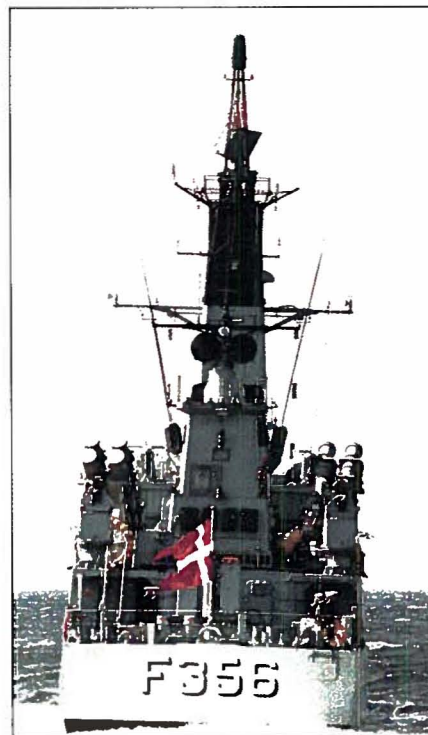
Det skal, sandheden tro i kærlighed, anføres, at Deres udsendte formastede sig til almindelig »sortskafning« for at kunne bedømme måltidet. Ingen slinger i valsen: 4 kokkehuer, den

femte tog kokken på! Men det var nu ingen almindelig skibsfrokost!

Efter den »lette anretning« indtog regentparret sammen med indbudte gæster en kop kaffe og lidt sødt i cheflukafet på PEDER TORDENSKJOLD.

Mætte og veltilfredse viste Regentparret sig på brovingen under havne-manøvre kl. 1340. Endnu var der godt et par timers program forude, hvor regentparret bl.a. skulle modtage Flådeparaden med deltagelse af et stort antal flådeenheder. Efter diverse spændende, maritime indslag var der overførsel af Dronningen og Prinsen til inspektionsskibet HVID-BJØRNEN. Overførslen foregik med gummibåd. Vel om bord på HVID-BJØRNEN modtog Dronningen og Prinsen igen skansevagthonnør, der blev også her skiftet til Kongeflag. Der blev orienteret om skibets rolle som kommandoskib og da dette var vel overstået var helikoptertransporten af Regentparret klar og Dronningen modtog dagens vist nok sidste skansevagthonnør, hvorefter hun og Prinsen forlagde residensen pr. helikopter til et mere landfast residenspalæ, nemlig Fredensborg.

En lang dag med et meget varieret program var slut. Alle var glade, til-

fredse og lidt trætte oven på alle strabadserne. Det er meget spændende, når Dronningen sådan lige kigger forbi, men man kan godt føle sig lidt mat i sokkerne bagefter. Jo, det må være skønt, men også *lidt* anstrengende eller udmattende at være dronning!

OPEN SPIRIT 1998

Minerydningsfartøjet MAKRELEN deltog i perioden 07 – 25 SEP i operation OPEN SPIRIT. Det var en PffP operation under tysk ledelse med deltagelse af minerydningsenheder og personel fra Belgien, Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Holland, Letland, Litauen, Polen, Sverige og Tyskland.

MAKRELEN havde brugt det første halvår af 1998 på at blive operativ som minerydningsfartøj, så motivationen var høj da skibet i selskab med MRD 6 satte kursen mod Estland den 7. oktober om eftermiddagen. Vejret viste sig imidlertid ikke fra sin bedste side og den 8. om aftenen blev det besluttet, at afvige fra den planlagte rute og fortsætte op mellem Öland og Gotland for at opnå så meget læ som muligt når MRD 6 skulle genforsynes med olie. Dette lykkedes også, og derefter begyndte en hård overfart fra da vi slap Gotland og indtil vi kom i læ af Estlands kyst. Under hele forlægningen blev MRD 6 fjernstyret og var kun bemandet under genforsyning. Efter at være kommet bare nogenlunde i læ af Estlands kyst, blev dronen i 2 m. høj sø en sidste gang genforsynet inden vi nåede helt ind på estisk territorialfarvand hvor MAKRELEN ankrede op for at afvente de øvrige enheder.

11. oktober mødte MAKRELEN de øvrige enheder med det tyske kommando- støtteskib FGS MOSEL i spidsen. I kølvandsorden ankom styrken til Tallinn, mens et estisk flådeorkester spillede på kajen. Straks efter ankomst var der en hektisk aktivitet, idet den landbaserede opkøringsfase begyndte. Der var møder for cheferne, NK'erne, dykkerne o.s.v. Altsammen forløb efter gode maritime traditioner og der var fra starten en god stemning i styrken.

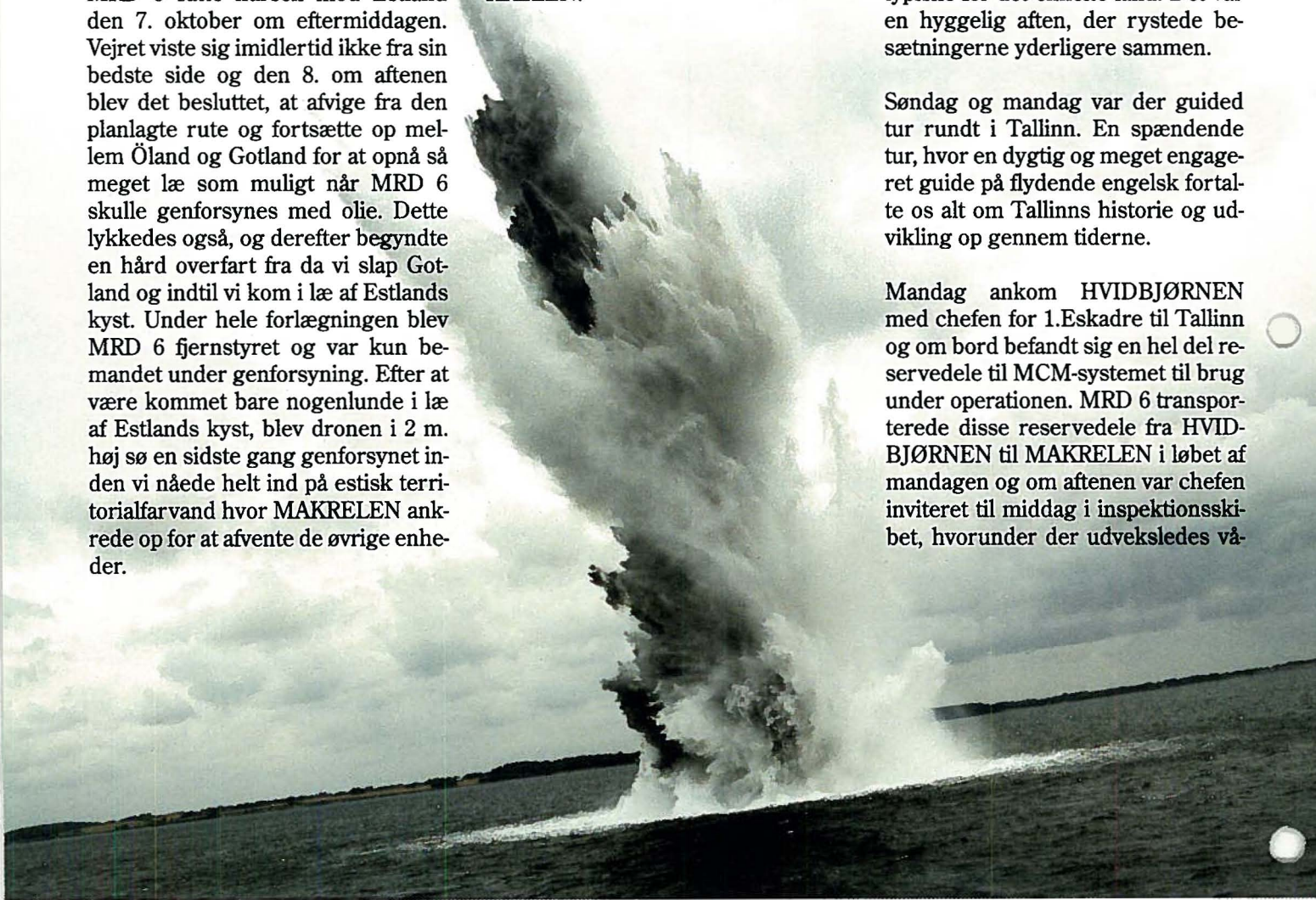
På kajen stod også den danske forsvarsattaché i Estland, oberstløjtnant S. Hartov, der under hele opholdet ydede en god hjælp og støtte til MAKRELEN.

Selve Tallinn, der jo er en gammel tysk hansestad, har udviklet sig med rivende hast siden selvstændigheden i 1991. De gamle bygninger er nænsomt blevet restaureret og renoveret, og Tallinns gamle bydel fremstår efterhånden som en hyggelig og charmerende by med et stort udvalg af forretninger, caféer og spisesteder. Desuden bød nattelivet også på adskillige barer, diskoteker og natklubber.

Lørdag aften var der et MCM-party om bord på FGS MOSEL, hvor 10 besætningsmedlemmer fra hver enhed var inviteret. Hver nation skulle bidrage med mad og drikke, der var typiske for det enkelte land. Det var en hyggelig aften, der rystede besætningerne yderligere sammen.

Søndag og mandag var der guidede tur rundt i Tallinn. En spændende tur, hvor en dygtig og meget engageret guide på flydende engelsk fortalte os alt om Tallinns historie og udvikling op gennem tiderne.

Mandag ankom HVIDBJØRNEN med chefen for 1. Eskadre til Tallinn og om bord befandt sig en hel del reservedele til MCM-systemet til brug under operationen. MRD 6 transporterede disse reservedele fra HVIDBJØRNEN til MAKRELEN i løbet af mandagen og om aftenen var chefen inviteret til middag i inspektionsskibet, hvorunder der udveksledes vå-

Forsyning agter

benskjolde. Den estiske flåde forærede 3 gamle russiske miner til det danske minemuseum, og med HVIDBJØRNEN's hjælp blev disse fragtet til Danmark.

Tirsdag morgen blev MAKRELEN genforsynet med olie og vand fra FGS MOSEL. Samtidig sluttede fase 2 og fase 3 tog sin begyndelse. Selve operation OPEN SPIRIT bestod af 5 faser:

Transit fase til Tallinn.

1. Landbaseret opkøringsfase.
2. Minerydningsoperation
3. Post exercise discussion.
4. Transit til hjemhavne.

Selve styrken bestod af to grupper, »Taskgroups« (TG) hvor den første bestod af NATO-skibe og den anden bestod af den nyoprettede BALTRON, den fælles baltiske minerydningsstyrke samt en polsk og tysk enhed. TG 1 skulle udføre egentlige minerydningsoperationer, mens TG 2 skulle øve sig i mekanisk strygning

under ledelse af COMBALTRON.

Dette medførte, at de to TG's var adskilt for ikke at genere hinanden. Efter genforsyningen afgik MAKRELEN mod sit operationsområde som

lå 5 timers sejlads vest for Tallinn. Vel ankommet til området besluttede MAKRELEN sig for at foretage et prøveløb med undervandsdronen, og derved fandt vi den første mine, en gammel russisk mine fra 2. Verdenskrig, der blev bortsprængt ved hjælp af en DANISH MINE DISPOSAL CHARGE (DAMDIC). Efter sådan en drømmestart fik stemningen om bord selvfølgelig et ekstra pift opad; MAKRELEN var den første enhed der fandt og neutraliserede en mine.

Herefter startede den egentlige operation, hvor MRD6 med sin Side Scan Sonar (SSS) linkede sonarbilleder over til MAKRELEN, der herefter klassificerede, identificerede og i yderligere 5 tilfælde neutraliserede de objekter, der blev fundet på havbunden. Alt i alt blev der under hele operationen fundet og bortsprængt 32 miner, hvoraf MAKRELEN kunne notere sig for de 6. Endvidere lokaliserede MAKRELEN en russisk ubåd, der efter afgang fra Paldiski i oktober 1942 blev minesprængt og sank.

MRD 6 – fjernstyret og ufortrøden

Fortsættes side 27

Fra Narvik

I disse år kommer søværnets skibe vidt omkring. Vi skal fra MØEN ikke påstå, at forårets togter er bemærkelsesværdige i den sammenhæng, men de har ført skoleskibet og dets elever videre omkring end sædvanligt. Det har givet nogle oplevelser, der er værd at huske. Især de der var »første gang«. Den interesserede kan nedenfor læse hvordan dog.

Danish Task Group

Næppe var et nyt hold på 30 marineelever mødt om bord før MØEN 22. marts satte kursen nordover for sammen med HVIDBJØRNEN, OLFERT FISCHER og PETER TORDENSKJOLD udgørende »Danish Task

Group» at sætte et solidt dansk fingeraftryk på STRONG RESOLVE 98. Skibene havde i ugerne forud smugtrænet i temmeligt barsk vejr i Skagerrak. Før marineleverne var »20 sekundmeter vind« rundt Jærens Rev dog for de flestes vedkommende første møde med den barske side af tilværelsen til søs. Det gav nogle erfaringer om vigtigheden af søklaring – erfaringer, der skulle vise sig nyttige flere gange senere på togtet. Første stop var Trondheim, hvor weekenden gav tid til afslapning for

de fleste. I teknikdivisionen havde man travlt med at udbedre sporene efter turen rundt Jæren. Der var masser af sne i Trondheim og for de, der ikke kunne nøjes med en venkelabelig sneboldkamp var der mulighed for en tur til skibakkerne i omegnen. Første del af øvelsen foregik som »work-up« i nogenlunde læ i Frohavet. Men da MØEN efter nogle dage skulle videre til Lofoten-området for som »PURPLE« at lægge de medbragte øvelsesminer til gene for venner og fjender, måtte vi udenskers igen og møde de søer, der efter frit løb helt fra Nordøstgrønland, havde både størrelse og substans. Også dette fik dog ende, og da MØEN en tidlig morgen ad den indenskers rute nåede Polarcirklen, var det i stille vejr med ubegribeligt klar sol. De udøbte, 93 i alt, stillede som sig hør og bør, langs skibssiden for at iagttage passagen over linien – og kunne derefter som kagler med angst og bæven kun vente på, at Neptun og hans følge allernådigst ville tage sig af dem.

Øvelse STRONG RESOLVE var særdeles interessant for skoleskibet. Efter nogle lidt utraditionelle minelægningsopgaver fungerede MØEN nærmest som en »reservefregat« med beskyttelse af minestrygere og bevogtning af den sydlige indsejling til Tjeldsund, medens den canadiske Task Group tog sig af de ydre farvande. De mere potente medlemmer af Danish Task Group sikrede US Marine Corps' landgangsoperationer længere nordpå.

MØENs operationer fandt sted i det område, der var skueplads for hefti-

til Lissabon

ge kampe mellem engelske og tyske destroyere i slaget om Narvik i april 1940. For historisk interesserede var der lejlighed til at iagttage de vanskeligheder og muligheder vejret og de mange snævre fjorde udgør for maritime operationer dengang som nu. Der blev lejlighed til et kort anløb for at fylde vand i Narvik, men dykkerens planer om at undersøge et af de mange vrage fra dengang blev ikke til noget på grund af en for stor uoverensstemmelse mellem søkortet og den medbragte GPS.

Det lykkedes minestrygerne at finde og tilbagelevere alle vore miner, og efter en kort weekend med debriefing af øvelsen i Bodø gik turen hjemover – dog skulle »kaglerne« lige gøre deres skyldighed overfor Nep-tun. Det foregik efter alle kunstens regler, og de 93 kagler synes det var hårdt (og koldt). Hårdt var det dog også for de kun ca. 20 havkarle, der skulle holde orden og forestå de ceremonielle tiltag.

Hjemturen gav endnu et møde med et lavtryk og anseelige Nordatlant-søer inden størstedelen af Danish Task Group kunne nå i læ i indenskærsruten syd for Statlandet, hvor navigatørerne fik en overordentlig spændende forlægning gennem snævre fjorde i buldrende mørke og 20 sekundmeter vind.

»Skoleskibet« har tidligere været nordligere. Det var i 60-erne i Harstad lidt nord for Narvik og havde også polardåb ved den lejlighed – Dengang hed skoleskibet dog ÆGIR. Men det er (vistnok) første gang en minelægger af FALSTER-klassen er så langt nordpå, og at man har haft polardåb om bord.

Bold Game

Søndag den 20. april satte MØEN at-ter kursen nordover Denne gang for at deltage i øvelse BOLD GAME 98, der i den første fase skulle foregå i de norske fjorde omkring Bergen. Med erfaringerne fra STRONG RESOL-VE i frisk erindring imødeså besæt-ningen med bange anelser den kom-mende virkningen af vejret, men hel-digvis kunne man ånde lettet op, da vejrudsigten omsider tikkede ind – let vind, sol og nydelige temperatu-rer. Jamen var det virkelig, Norge vi var på vej til?! Til gengæld var de just ankomne vagtchefelever lettere tyn-get af udsigten til en ildåb i den nor-ske skærgård, hvor de primære navi-gationshjælpemidler ville være en ra-dar af ældre herkomst samt de særli-ge norske sjøkort. Således skulle den lidt rustne rutine, at betjene en »fedtstiftsradar« genetableres, sam-

tidig med at man måtte tage højde for, at de norske søkort ikke nødven-digvis passer helt med virkeligheden (unøjagtige opmålingsdatum).

Henset til MØENs opgave som sko-leskib var det på forhånd besluttet, at skibet kunne udføre navigationsøvel-ser, når hensynet til opgaven som støtteskib for de danske torpedobå-de tillod det. Derfor var der rig lejlig-hed til at stifte et grundigt bekendt-skab med de smukke fjorde i områ-det omkring Bergen. Specielt turen næsten helt ind til bunden af den dybe Sognefjord var en oplevelse.

Mellem navigationssejladserne blev

også de operative discipliner passet. Som medlem af en Surface Action Group (SAG), med minelægning (dog kun »papirminer«) og som »High Value Unit« omgivet af påpasselige missilbåde.

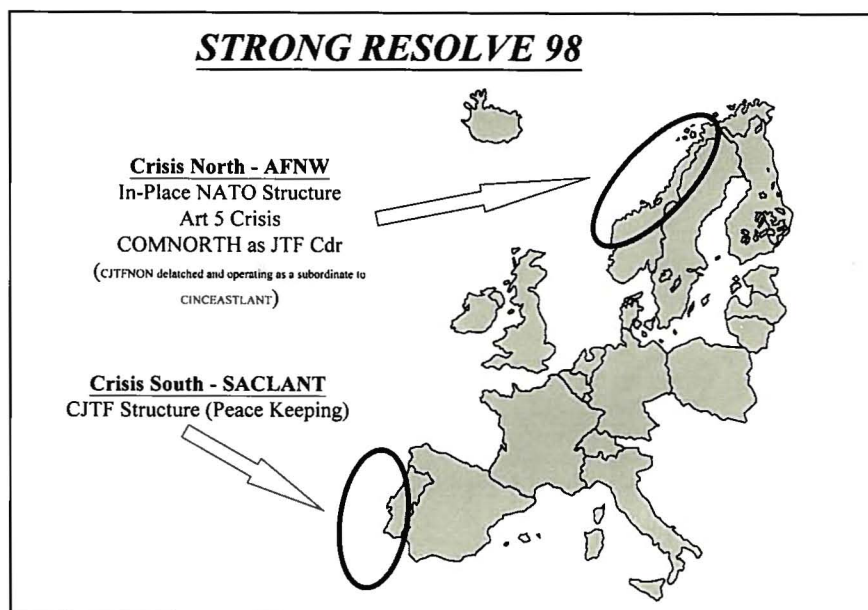
Bold Game var andet end blot øvelser og arbejde; og et fornøjelig weekendophold i Bergen afsluttede en ganske begivenhedsrig første øvelsesuge. Herefter gik turen sydover, men med et stop i Mandal, hvor der var mulighed for at bese den nye norske missilbåd, der er udviklet af Kværner-gruppen på basis af den veltjente OKSOY-klasse.

Efter tilbagekomst til de hjemlige farvande mindskedes skoleskibets øvelsesmæssige forpligtelser, hvor efter de indre danske farvande blev sejlet tynde til glæde for vagtchefer og vagtchefer, hvor de sidstnævnte dog hastigt syntes at blive mere og mere gråhårede.

Lissabon og EXPO98

Lissabon er i år vært for verdensudstillingen EXPO98. Dens hovedtema er vand – eller rettere oceanerne. I anledning af at det i år netop er 500 år siden Vasco da Gama fandt søvejen til Indien, lægger de portugisiske arrangører stor vægt på at understrege deres fortid som søfarende nation. En af måderne hvorpå dette blev gjort var afholdelsen af et stort flådearrangement i forbindelse med Portugals nationaldag 10. juni. I arrangementerne deltog skibe fra 17 nationer, hovedsageligt NATO-lande, men dog også skibe fra Brasilien, Egypten og Marokko.

Forlægningen mod Lissabon startede anden pinsedag. De første dage gennem Nordsøen og Kanalen var med det for sommeren 1998 så typiske halvsnuskede vejr. Biscayen, som mange havde hørt grimme historier om, var til gengæld solrig og spejlblank – med delfiner springende foran stævnen. Efter fem dage på havet ankom MØEN til Lissabon og blev anvist plads næsten midt i byen ved foden af den høj, der rummer middelalderfæstningen Sao Jorge og den maurisk prægede bydel Alfama med sine smalle, krogede gader og maleriske kakkelbeklædte facader. Lissabon er utroligt malerisk og charmerende by, på den ene side

præget af påvirkningerne fra den mauriske fortid og på den anden side af forbindelsen med de tidligere portugisiske kolonier. Trods mange officielle forpligtelser og arrangementer, fik det meste af besætningen god tid til at opleve det fremmedartede folkeliv, der udspillede sig i forbindelse med nationaldagen. Der var gadefester med gratis servering og et storslået fyrværkeri og naturligvis mulighed for underholdning i de traditionelle restauranter og talrige barer. Enkelte opdagede, at nattelivet ikke var helt uden risikomomenter, men heldigvis uden alvorligere konsekvenser.

– Men også EXPO98, kun få kilometer fra MØEN, blev flittigt besøgt. Højdepunkterne i flådebesøget var en flådeparade på nationaldagen og lægning af kranse ved monumentet for de opdagelsesrejsende dagen efter. Aftenen før flådeparaden forhandlede skibene ud på Tejo-floden, hvor de i alt 26 skibe fyldte godt op – og nogle skibschefer havde en lidt bekymret nat på grund af de indtil 4 knops tidevandsstrøm og ringe svajepads. MØENs anker flyttede sig kun 10 meter, medens andre var knap så heldige. Formationen så ikke helt så regelmæssig ud som planlagt under flådeparaden. Det gav en noget længere sejlur for den portugisiske præsident, da han om bord i en portugisisk patruljebåd inspicerede paraden – i øvrigt med en times forsin-

kelse som følge af en forudgående ceremoni ved EXPO98.

Hver nation deltog med fane og honnørkommando i ceremonien ved monumentet for de opdagelsesrejsende. Fra MØEN stillede marineelverne honnørkommandoen, medens kadetterne med korpsets fane assisterede ved kranselægningen, der blev foretaget af skibschefen og den danske ambassadør i forening. Også delegationer fra tidligere portugisiske kolonier deltog i kranse nedlægningen. Desuden deltog den portugisiske flådes orkester og et æreskommando fra den portugisiske søofficersskole. Alt i alt en storslået, velorganiseret og velgennemført ceremoni, som den portugisiske flåde har stor ære af. – Og en stor oplevelse for de danske marineelver og kadetter at deltage i.

Efter 6 spændende dage gik det igen nordover, stadig under vejrgudernes venlige bevågenhed og med delfiner springende om stævnen. Først på højde med Hvide Sande ændrede vejret sig – og et hurtigt lavtryk sørgede for at også dette elevhold fik søben.

Andre minelæggere har været sydligere, østligere og festligere, men ingen andre har tidligere deltaget i EXPO98 i Lissabon.

– Og det var stor oplevelse med mange mindeværdige indtryk.

MØEN

Under operationen, fandt der også »cross pollination« sted (det betyder udveksling af besætningsmedlemmer), en oplevelse for bl.a. franske og tyske søfolk der besøgte MAKRELEN.

Den 20. september var der presse-dag, hvor det meste af den baltiske og tyske presse var repræsenteret, idet der var en stor interesse omkring OPEN SPIRIT. Der blev bl.a. demonstreret en undervands-sprængning samt steampast.

Da opvisningen var overstået gik MAKRELEN på siden af FGS MOSEL, der havde lagt sig ind i en lille bugt til ankers. Senere kom resten af styrken til og om aftenen inviterede FGS MOSEL på en lille forfriskning efter en vel overstået øvelse.

21. september begyndte fase 4: Post Exercise Discussion (PXD). Skibene ankom igen i kølvandsorden til Tallinn og enhederne brugte resten af dagen til at afregne efter sejlads samt at renskrive diverse dokumenter, der skulle medbringes til PXD næste dag.

Efter en vellykket og god PXD med deltagelse af de berørte maritime hovedkvarterer afgik enhederne fra Tallinn om eftermiddagen den 22.

I Tallinnbugten blev skibene en sidste gang beordret i kølvandsorden for at udføre steampast en sidste gang inden vi skiltes. Det var en farverig, men også våd fornøjelse.

MAKRELEN og MRD 6 begyndte dermed forlægningen hjemover, også denne gang blev dronen fjernstyret ubemandet fra MAKRELEN og for en gangs skyld var Østersøen fuldstændig stille og rolig, hvilket gav enheden mulighed for afholdelse af vedligeholdesskydning.

MAKRELEN ankom Flådestation Korsør 25. september efter 19 gode, sommetider hårde, men bestemt meget lærerige dage.

MAKRELEN

40 år siden

vi blev udnævnt til officer i søværnet

.....

Det er ikke fordi Søværnsorientering er ved at udvikle sig til et blad for pensionister – læs i den forbindelse »Nyt fra redaktøren« på side 2 – at nedenstående indslag er taget med. Det er det, fordi man i søværnet glæder sig over, at tidligere officerer interesserer sig for deres gamle arbejdsplads – eller for de lidt ældres vedkommende – måske snarere det sted, hvor de syntes, at de bedst kunne bidrage til den frie vestlige verdens bevarelse under den kolde krig. Mange i nutidens Danmark er ved at fortrænge de betingelser og trusler, der dengang indgik i valget af livsgering, jævnfør hele diskussionen om åbning eller ej af PET m.fl. arkiver. Altså vi glæder os med dem og opfordrer alle andre til at gøre det samme – når tiden kommer at fejre jubilæer.

Forhenværende kommandørkaptajn

Per Mikkelsen skriver:

Mandag den 2. november 1998 mødte officersholdet, der blev udnævnt 1. november 1958 som søløjtnanter af maskinlinien på Søværnets Officersskole, sammen med vore ægtefæller for at høre, hvordan officersuddannelsen gennemføres nu om dage, og for at tage de lokaliteter i øjesyn, som vi kender fra dengang vi gik på »kostskole« der.

Deltagerne var Esben Ehrenreich, Hans Jørgen Jensen, Karl Johan Andersen, Per Mikkelsen, Mogens Møller og Johan Kristian König – alle med fruer.

Vor skoleofficer, tidligere orlogskaptajn Erik Juhl Kjølholm og frue havde også håbet at være med, men måtte desværre i sidste øjeblik melde fra på grund af sygdom.

Efter en særdeles god modtagelse på officersskolen gik vi i samlet flok til Søværnets Teknikskole, der som det er beskrevet i Søværnsorientering nr. 2/96 har undergået en fantastisk udvikling fra et spredt antal undervisningssteder af vekslende aktualitet til en af landets absolut mest moderne og alt omfattende uddannelsessteder. Vi fik forklaret om undervisningen i dag og besøgte de ultramoderne laboratorier og andre undervisningsfaciliteter. Selv vore damer, som med alderen er blevet en smule blaserte, synes det er spændende.

Nogle af os var vist i virkeligheden lidt lettede over ikke at skulle begynde forfra idet ildsprudende søværn med ansvar for de fantastiske landvindinger der er gjort på det tekniske område.

Vi sluttede i med en forstærket frokost i Søofficersforeningen, hvor under minderne fra gamle dage blev støvet af.

Red.

Tilbage til Fortiden – eller er det omvendt?

I mit liv, som startede i 1938, har Flåden spillet adskillige og meget forskellige roller, alt efter den skiftende situation nationen befandt sig i eller var tvungen til at befinde sig i. Nu siger den nys udsendte rapport fra Forsvarskommissionen 1998, at vi skal indtage en helt ny rolle igen.

Der er ingen trusler mod fædrelandet i en ti-års horisont. Ingen af de omkringboende folkeslag har efter kommissionens mening kræfter, motiver eller ressourcer til at kunne udgøre en realistisk trussel mod Danmark – selv om de arbejdede af al magt på det.

Ja, det er den fortolkning, der er fremherskende i medierne og måske også på Christiansborg. Nu er det ikke denne artikels mål at sætte lus i skindpelsen, hverken hos de radikale eller andre tvivlsomme tilhængere af et tilstrækkeligt forsvar, men simpelthen at kalde folks opmærksomhed frem overfor de roller Flåden har spillet gennem tiderne – og hvordan man som menigmand, turist og særligt interesseret dansker kan opleve dette og derved få mere perspektiv i læsningen af kommissionsrapporten eller syar på spørgsmålet om danskens vej i verden efter 1998. Det der er mest interessant, er måske at betragte balancen mellem krig og fred i Østersø-området, hvor Danmark siden sidste istid geografisk har indtaget en særdeles betydningsfuld og entydig position som proppen i Østersøen og broen mellem den Skandinaviske halvø og det Europæiske kontinent. Uden at forfalde til propaganda, er det vist historisk korrekt at sige, at de danske folk til alle tider har klaret sig bedst – og at der har været mest fred og stabili-

En manglende »pynteklap« genskabt af en af museets betroede kunsthåndværkere

tet i området, når deres magt på havet – herunder evne til uhindret og med vilje at kunne færdes mellem landsdelene og landene – har været optimal. Lidt poppet kan man udtrykke det som: Jo mere flådemagt, jo mere fred og velstand.

Uden at fremlægge et videnskabeligt

bevis herfor vil jeg let kunne slippe afsted med at hævde, at der gennem den nyere historie – fra Kong Hans, der regnes for Flådens grundlægger, til Dronning Margrethe den Anden har været væsentligt mere fred end krig.

Vi er, som omtalt så ude at lede efter

Kongechaluppen i »originaludgave«

De, der ikke har set dette smukke skib, bør nok komme til JYLLAND næste sommer!

Flåden i fredstid – snarere end i krig, hvor præmien for mangel på god flådeopbygning og tilhørende forberedelse til forsvar jo altid bliver udbetalt i blod og ydmygelse – men i fredstid det modsatte.

For en typisk land-nation ville man med lige ret kunne tale om hæren i stedet for flåden. I nyere tid må det naturligvis ikke glemmes, at teknikkens til en vis grad har nødvendiggjort en større eller mindre integration af alle tre værn, hvor luftvåbnet kan komme til at spille en afgørende rolle.

For at kunne danne os et indtryk af Flådens betydning igennem tiderne er der gennem mange fremsynede folks indsats skabt muligheder for med egne øjne at se hvordan materiellet så ud, hvordan skibene var indrettet – og ligefrem i visse tilfælde gå rundt på de samme dæk, hvor vore forfædre sled sig til blods for at sikre handelen til søs eller forsvare fædrelandet mod invasion.

Som søfartsnation på verdensplan forventer turister, der kommer til Danmark at kunne se museer og an-

dre tableauer, som bevis for dette. Museer skal også ses som et led i folkeoplysningen, der dybest set er en vejledning for de unge, om hvilke job de har at vælge imellem – med en kulturel sidegevinst. Det bør derfor tilstræbes at få oprettet museer m.v. til at illustrere så mange aspekter som muligt i det at være en søfartsnation.

For få står til søs

Selvom det måske ikke alene er mangel på museer og andre maritime displays, er det konstateret, at der er for få unge, der søger beskæftigelse i søfartserhvervene – i søværnet gør det mest ondt, fordi vi ikke kan »hyre« det nødvendige personel i andre lande, som man jo praktiserer i koffardien.

Når unge vælger job – for livet – er der nærmest uendelig mange muligheder. Konkurrencen om de færre og færre unge mennesker er skærpet meget i disse år, hvor små årgange præger arbejdsmarkedets indgangs argument. Det er derfor bydende nødvendigt at spille med på de

instrumenter, der bliver lyttet mest til – lige fra barnsben til seniorstatus. Idet vi erindrer os at Danmarks dåds-gave var søfarten qua den havnære beliggenhed og ikke et tilrøget industriland, virker det både naturligt og legitimt at reklamere maksimalt for den søværts beskæftigelse – hvad enten den nu er i koffardien eller til orlogs.

I den forbindelse, se nedenstående pressemeddelelse fra Søværnets Officersskole.

Hvis vi i denne omgang vælger at beskæftige os med museerne og deres væsen, så ser vi en lang række initiativer bære frygt rundt om i landet – med Orlogsmuseet (qua kongens modelsamlinger) som det ældste og Fregatten PEDER SKRAM og Nakskovs opsatte ubåd konkurrerende om at være de yngste udstillinger på det maritime område.

Min uindviiede sætternisse spørger nu; om der er styr på udviklingen. Er der et overblik, så vi ikke lander i et virvar af middelmådige lokale prestigeprojekter, der efterlader de frustrerede tilskuere med følelsen af

nytteløs ørkenvandring. Ja, der er styr på det. Samarbejdet sker i forskellige råd og har naturligvis alle rod i kulturministeriet, der overordnet står for de styrende statsbevillinger.

Men bliver det til noget? Hvis vi tænker på, hvordan det går i udlandet – hos nationer, der i lige høj grad som Danmark har været og er afhængig af havet – kan vi få megen inspiration.

Som forsidebilledet på dette nummer af bladet antyder er man i Storbritannien ved at gøre noget virkeligt ved sagen. I England er Portsmouth ud-råbt til et »verdenscenter for det maritime« – med den gamle flådebase som et naturligt midtpunkt. Man satser på turisme og oplevelse gennem genanvendelse af de gamle skibe, udrustning og faciliteter.

I Sverige er man kommet endnu længere med oplevelse gennem f.eks. præsentationen af regalskibet WASA på sit eget centralt placerede museum i Stockholm og det delvist under vand baserede museum i Karlskrona, hvor den besøgende kan gå rundt nede under vandet og beskue et velbevaret ældre vrak.

I Danmark findes det maritime præsenteret på flere niveau af koncentration, hvor indelingen i temaer kunne være:

- Rent flådemateriel
- Blandet flåde- og koffardimateriel
- Ren koffardimateriel m.v.
- Det maritimes samspil med lokalsamfund

Under de forskellige temaer er følgende etablerede museer og displays aktive. Ved indsamlingen er benyttet de for den almindelige borger umiddelbart til rådighed værende hjælpemidler som Internet og telefonbøger. (Dette er lidt af en provokation overfor læserne – er der flere og hvad laver de – skriv eller ring til redaktøren)

Liste over maritimt arbejdende museer i Danmark

Bangsbomuseet, Dr. Margrethesvej 6, 9900 Frederikshavn
Bornholms Museum, Sct. Mortensgade 29, Boks 126, 3700 Rønne
Dansk Fiskerimuseum, Søndergade 1, 8500 Grenå
Den Gamle By, Eugen Warmingsvej 2-6, 8000 Århus C
Den selvejende institution Fregatten Jylland, Strandvejen 4, 8400 Ebeltøft
Dragør Museum, Havnepladsen, 2791 Dragør
Fiskeri- og Søfartsmuseet/Saltvandsakvariet, 6710 Esbjerg V
Fjordmuseet, Bygaden 28, 4040 Jyllinge
Gilleleje Museum, Rostgårdsvej 2, 3250 Gilleleje
Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, 3000 Helsingør
Korsør By- og Overfartsmuseum, Fæstningen, Søbatteriet 3, 4220 Korsør
Langlands Museum, Jens Winthersvej 12, 5900 Rudkøbing
Limfjordsmuseet, Kanalfogedhuset, 9670 Løgstør
Læsø Museum, Østerby Gl. Skole, 9960 Østerby Havn
Marstal Søfartsmuseum, Postboks 36, 5960 Marstal
Nationalmuseets 3. afd., Dansk Folkemuseum, Brede, 2800 Lyngby
Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter Havnevej 7, Postboks 317, 4000 Roskilde
Orlogsmuseet, Overgaden Oven Vandet 58, 1415 København K
Ringkjøbing Museum, Strandingsmuseum St. George, Kongevejen 1, 6950 Ringkøbing
Svendborg og Omegns Museum, Søfartssamlingerne i Troense, Grubbemøllevej 13, 5700 Svendborg
Søfarts- og Fiskerimuseet, Vesterø Havnegade 5, 9940 Læsø
Told-Skat Museet, Told- og Skattestyrelsen, Østbanegade 123, 2100 København Ø
Vikingskibshallen, Strandengen, Postboks 298, 4000 Roskilde
Ærø Museum, Brogade 3-5, 5970 Ærøskøbing
Åbenrå Museum, H.P.Hanssensgade 33, 6200 Åbenrå
Ålborg Marinemuseum, Vestre Fjordvej, 9000 Ålborg

ORLOGS- MUSEET

ROYAL DANISH NAVAL MUSEUM
OVERGADEN OVEN VANDET 58,
DK-1415 KØBENHAVN K.
TLF. +45 32 54 63 63
FAX. +45 32 54 29 80
E-MAIL. info@orlogsmuseet.dk

OM ORLOGSMUSEET

DE MARINEHISTORISKE SAMLINGER

BASISUDSTILLINGENS EMNER

SÆRUDSTILLINGER

PUBLIKUMSSERVICE

- Rundvisninger
- Arrangementer

FORSKNING

PUBLIKATIONSVIRKSOMHED

- Forlaget Marinehistoriske Skrifter

FOTOLABORATORIUM

KIOSKVIRKSOMHED

MØDE- OG KONFERENCEFACILITETER

BØRNEARRANGEMENTER

ORLOGSMUSEETS INTERESSEGRUPPER

- Selskabet Orlogsmuseets Venner/
- Marinehistorisk Selskab
- Orlogsmuseets Modelbyggerlaug
- Christianshavns Travalje Laug

MARITIMT ARBEJDE MUSEER I DANMARK

MARITIMT ARBEJDE MUSEER I NORDEN

Rent flådemateriel

Orlogsmuseet
Fregatten JYLLAND
Tøjhusmuseet, der også har materiel
og beklædning fra de andre værn
Projektet Fregatten PEDER SKRAM

Blandet flåde- og koffardimateriel

Ålborg maritime museum
Vikingskibsmuseet i Roskilde

Ren koffardimateriel m.v.

Handels- og søfartsmuseet på Kronborg
Søfartsmuseet i Marstal

Det maritimes betydning for de lokale samfund

Næsten alle bymuseer i havnebyerne rundt om i Danmark
Marineforeningernes »marinestuer«
i de større byer

Det er tanken i de næste numre af bladet at gøre en rundtur til de væsentligste kilder til forståelse af fortiden og vor flådes samspil med det øvrige samfund gennem tiderne – for også at forstå den nye rolle flåden er tiltænkt. Dette vil uden tvivl illustrere i hvor høj grad der er brug for en alsidig og kapabel flåde i fredstid – også uden erklærede fjendtlige nationer lige i nærheden.

Nedenfor bringes et eksempel på hvilket sprog, der skal til for at råbe ansøgere (mulige) op til officersuddannelsen i søværnet.

PRESSEMEDDELELSE

Invitation til pressen om at deltage i erhvervsorientering med skumsprøjt den 27. oktober 1998

Øvelse **Åbent Skib** dækker over et halvt døgn med intensiv oplysning om unges muligheder for en fremtid som **Officer i Søværnet**.

Såvel Søværnet som handelsflåden oplever en stigende mangel på både skibsofficerer og teknikkofficerer/maskinmestre. Udgangspunktet for rekruttering er svagt. Færre og færre unge stikker i dag til søs – **Danmark er ved at blive en nation af landkrabber!**

De unge har ganske vist stadig en udlængsel og en oplevelsestrang; men det er som interrailere eller som elever på udenlandske skoler. Færre og færre kender nogen som sejler, og som dermed kan anbefale livet til søs.

Søværnets Officersskole gør noget ved sagen! Den 27. oktober kl. 08.00 er der jf. vedlagte program en orientering om søofficersuddannelserne for 180 gymnasieelever på Holmen. Efterfølgende er der bus-transport til Kalundborg, hvor de vil gå ombord i søværnets skibe og sejle til Korsør. Under sejladsen vil de unge overvære øvelsesaktiviteter som målskydning med kanoner, brandøvelser, helikopteropvisning osv.

Pressen er velkommen til at deltage – enten under hele forløbet eller dele heraf. Kontakt venligst orlogskaptajn Stig Kastberg, Søværnets Officersskole, tlf. 32663813, for tilmelding.

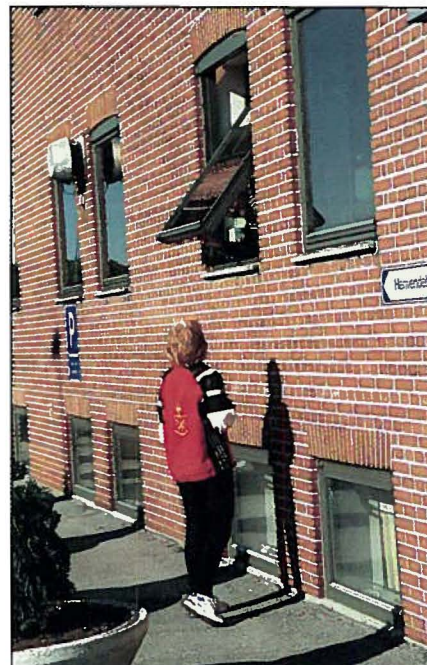
P.S. Operation STUDSØ98 var en success trods dårligt vejr. Deltagerantallet var maksimalt i forhold til de fysiske rammer. Presseomtalen var rigelig og positiv, som deltagernes umiddelbare reaktioner. Skolen anbefaler flere ressourcer anvendt på samme læst næste år.

Sund Stab

Generelt om Sund Stab

Søværnets operative Kommando nedsatte en projektgruppe i midten af 1997 med henblik på at få startet projekt Sund Stab med en prøvetid på ½ år. Der blev afsat 40.000 kr. til det ædle formål. Det halve år har vist sig at være en stor succes – og de ansatte håber på en fast Sund Stab. – En flot ordning, hvor arbejdsgiveren afsætter arbejdstid og penge til livskvalitet.

- Tilbud om at overvære forskellige foredrag, som f.eks. rygeafvænning, livskvalitet.
- En gang om ugen aktivitet inden for: Løb, svømning, travetur, cykling og halsport (fodbold, hockey, badminton m.m.).
- Der tilbydes frisk frugt til alle, hver dag – så længe lager haves.
- Tilskud til deltagelse i forskellige løb og cykelløb.
- Forskellige redskaber til træningsbrug.
- Trøjer med Sund Stab logo.

Kom nu ud og vær med!

Styregruppe blev valgt/udpeget: to fra staben på Sumatravej, en fra Orummet og en fra kommunikationsbunkeren (BK 2). Styregruppen kontaktede Jægersborg Kasserne vedrørende projektet. Jægersborg er initiativtager til Sund Kasserne projektet i forsvaret. Folkene derfra blev inviteret her til så de kunne dele ud af deres erfaringer.

Styregruppe fastsatte Søværnets operative Kommandos Sund Stabs program som følger:

- Alle ansatte blev tilbudt en indledende lægeundersøgelse og beskrivelse helbredstilstand på Viborg Kasserne med en opfølgning ca. ½ år efter.

Deltagelse i Cykelløbet Århus – København.

Lørdag 30. maj 1998 kl 0551 gik starten for vore 8 mand – 5 fra Søværnets operative Kommando, en fra Mine-depot Dråby, en fra Taktik og Våbenskolen og en fra Forsvarskommandoen. Turen fra Århus over Fyn til Herlev er på 359 km – en lang tur på cykel! Gruppen opløstes allerede inden Højbjerg, men vi havde nu heller ikke aftalt at følges. Dertil var træningstilstand og ambitioner alt for forskellige. Der er dog ingen tvivl vil man køre så langt, skal der trænes – ellers får man problemer.

Vinden på turen var meget hård og desværre østlig. Altså mest modvind, men ellers tørt og en behagelig temperatur. Bjergene var der stadig,

Søvind ved Horsens, Munkebjerg ved Vejle, Vissenbjerg midt på Fyn og nogle ved Ruds Vedby. Alle 8 gennemførte med bedste tid på knap 12 timer og dårligste på ca. 20 timer. Søværnets operative Kommando havde stillet transport tilrådighed, og overnatning forgik på Flyvestation Værløse.

Broløbet

Fredag 5. juni 1998 deltog tre mand og en dame fra Søværnets operative

Hvem siger FUT er kedelig?

Rulleskøjting giver smukke ben!?

Kommando i det berømte Broløb i forbindelse med åbningen af Storebæltsbroen. Turen på de 114 km blev gennemført i fin stil af alle. Der var dog en forfærdelig trængsel, så det blev mere »det at deltage« end at opnå en god tid.

Igen stillede Søværnets operative Kommando transport tilrådighed.

Søværnets operative Kommando deltog med 7 mand og 1 dame på 21 km lange halvmarathon i forbindelse med åbningen af Storebæltsbroen. Et forfærdeligt stort arrangement med ca. 2 timers løb og 10 timers venten og ståen i kø.

Transporten »gav« Søværnets operative Kommando igen.

Marselisløbet

Lørdag 29. AUG 1998 deltog tre mand fra Søværnets operative Kommando i Marselis cykelløb. Endda en på den lange distance, 100 km, og to på den mellemste distance, 50 km. En flot tur i området syd for Århus. Vejret var fint, næsten igen vind, men en ordentligt regnskylle kom og kølede på den sidste del af turen.

I det traditionsrige løb i skovene syd for Århus deltog Søværnets operative Kommando

med 6 mand og 2 damer. Alle gennemførte på en fin tid. Man samledes som sædvanligt i bunker 2 både før og efter.

Vagn S. Frandsen, SOK

Enkeltstående begivenheder som ovenfor beskrevet ligner sig selv i den forstand, at sådanne findes på ethvert tjenestesteds store præstationsprogram – også for SUND STAB reformerede vores hverdag. Derfor er det det lange seje træk, der er vigtigt. Det med at få alle de, der betragter daglig motion som noget fanden har skabt – der ikke tror på noget sådant, – der meget

har brug for noget sådant, – der ikke kan lade være med noget sådant, hvis de fik tid, samt alle de andre, der er bare en lille smule skøre – op på mærkerne.

Imidlertid er det ikke nogen overraskelse for os andre, at videnskaben faktisk har bevist adskillige gange og nærmest til hudløshed at en lille smule målrettet motion hver dag – kombineret med et ganske lille sandt tilskud til kosten – holder sygedagene nede på et minimum og forlænger folks liv så meget at de tvinges til alvorligt at overveje Nyrups løfter til pensionisterne eller mangel på samme.

Det er lykkedes i rimelig grad og Søværnets

SUND STAB SOK ude omkring Brabrand Sø

Starten nærmer sig

operative Kommando kan 6. juli dette år indberette til Forsvarets Sundhedstjeneste at 127 havde deltaget i aktiviteterne – med stor tilfredshed, idet 59 % var meget tilfredse og 40 % tilfredse og så naturligvis var der 1 %, der var utilfreds. Fordelingen af deltagere lå på 51 % mænd og 49 % kvinder. 90 havde deltaget i lægeundersøgelsen, der ikke afslørede fatale helbredsfejl, men måske nok fik en og anden til at studere de fedtfattige menuer en ekstra gang.

En af de faste støtter i staben, overraskende og bogholder, Bente Kristof-

fersen, har fået meget ud af de mange friske og utraditionelle tilbud i Sund Stab programmet. Hun skriver: »Tro det eller ej, selv en »gammel« kontordame var med til at spille hockey sammen med en blanding af civilt og militært personel. Vi mødtes onsdag morgen ved arbejdstids begyndelse og kørte i samlet flok til idrætshallen i Hørning (ca. 10 km vest for Århus. Red.). En hurtig gang omklædning og så var alle i gang med det spændende spil. – Uha da da, hvor det gik over plankerne og efter 1½ times spil vendte vi alle hjem til SOK på Sumatravej – godt mør-

bankede og trætte, men klar til det daglige arbejde på en ny måde – fordi de par dejlige timer vi har haft sammen, civile og militære mellem hinanden på lige fod. Dette giver et godt kammeratskab.«

**Hvad skal vi sige –
SUND STAB!**

Red.

Annoncering af TV-program

produceret af Forsvarets TV under programnavnet DELTA KILO, der som bekendt har efterfulgt »BRIEFING« på DRI.

Det næste program DK handler om hvordan, og hvorfor ikke, man kan blive F-16 pilot.

Udsendelsen hedder »HØJTFLYVENDE PLANER« og sendes lørdag aften den 26 december 1998.

Med den sædvanlige høje kvalitet og aktualitet disse programmer produceres med er der ingen yderligere grund til at reklamere for indholdet – tag en pause fra juleguffet og se lidt TvDanmark den aften. Nærmere tidspunkt opgives af dagspressen.

FTV/Red.

Olfert Fischers grav

Fra venstre: Kaptajnlejtant S. Conradsen (selskabets formand), Kaptajnlejtant J. Skelmose (afgætt formand), Overarkivar H. C. Bjerg, Direktør O. Hornby, Kontreadmiral N. Mejdal.

Monumentet for viceadmiral Olfert Fischer og familiegravstedet for hans fader også viceadmiral Olfert (Fasvier) Fischer er i perioden fra slutningen af september til 1. november blevet restaureret efter en indsats fra Søe-Lieutenant-Selskabet. Først lidt om monumentets historie, som det fremgår af selskabets forhandlingsprotokoller fra perioden omkring dets oprindelig oprettelse.

Søe-Lieutenant-Selskabet nedsatte 7. maj 1918 efter forslag fra kommandør Th. Topsøe-Jensen et udvalg med kontreadmiral T.V. Garde som formand til »at tage sig af Søhelten, Viceadmiral Olfert Fischers gravsted, som henlæi i forsømt tilstand på reformert Kirkegaard.

16. maj 1920 afsløredes et mindesmærke for Københavns forsvarer 2.

april 1801, viceadmiral Olfert Fischer, søn af viceadmiral Olfert Fasvier Fischer og hustru Anna, født Ackermann. Olfert Fischer var ugift. Om dette skrives i det 135. forsamlingsår 1919-20:

»Hvad Selskabets Liv udadtil angik, saa havde Forslaget fra Forsamlingsåret 1917/18 vedrørende istandsættelsen af Olfert Fischers Gravsted baaret Frugt, idet et Mindesmærke blev afsløret paa Københavns heltemodige Forsvarers Gravsted paa Reformert Kirkegaard i København d. 16. maj 1920, ligesom Selskabet ogsaa overtog den fremtidige vedligeholdelse af dette Gravmæle, medens det daglige Tilsyn velvilligst blev overtaget af Forstanderskabet for de to Menigheder (»Den franske og den tyske reformerte menighed«!). Midlerne hertil var fremskaffet gennem det nedsatte Udvalgs Arbejde, der i Foraaret 1919 havde suppleret sig med Repræsentanter for Marineingeniørernes Forening, Marinens Underofficersforening og Marineforeningen og takket være Kommandør Th. Topsøe-Jensens utrættelige

Arbejde med denne Sag, samt igennem Indsamlinger blandt Medlemmer af Søe-Lieutenant-Selskabet, Søofficersforeningen, Foreningen af Maskinkorpsets Embedsmænd og Ingeniørassistenter, Marinens Underofficersforening, Marineforeningen og øvrigt Personel inden for Marinen med bidrag fra Hans Majestæt Kongen samt fra Dansk Rederiforening, Skibsfører- og Styrmandsforeninger og Rederier m. f., der i alt indbragte et Beløb paa ca. 15.000 kr., medens Marineministeriet stillede fire gamle Forladekanoner m. m. til Raadighed for Komiteen.

Efter alle Udgifter var afholdt, forelaa et Restbeløb paa ca. 3000 kr., som ifølge en særlig Fundats af 26. Maj blev kaldt »Fondet til vedligeholdelse af Olfert Fischers Grav«; det skulde bestyres af Selskabet og anvendes til Vedligeholdelse af Graven samt eventuelt til dermed beslægtede Formaal.

Ved Afslutningen af Udvalgets vellykkede Arbejde udtryktes i en særlig Skrivelse Haabet om; »at dette

Mindesmærke over den djærve Sømand og Søkriger, Københavns heltemodige Forsvarer, maa staa gennem Aarhundreder til glæde for danske Sømænd og Søkrigere, for Københavns Borgere og for Medlemmer af den Menighed, hvortil han hørte,« og sluttede med: »Ære være Olfert Fischers Minde«.«

I gennem mange år er vedligeholdelsen blevet noget forsømt og ved selskabets årlige kransenedlæggelse den 2. april blev formanden anmodet om at undersøge mulighederne for en restaurering. Der var af Nationalmuseets bevarelsesafdeling udarbejdet et overslag over prisen, som langt oversteg selskabets økonomiske muligheder. En restaurering bestod af 2 dele, en afrensning og konservering af monumentet og af kanoner og ankerkæder.

Kanonerne og ankerkæderne var i sin tid leveret af Marineministeriet. Søværnets Materielkommando tilbød straks at restaurere disse efter Nationalmuseets anvisning. Til restaurering af monumentet og gravstenen blev en ansøgning til »A. P. Møller og hustru Chastine McKinney Møllers fond til almene formål« afsendt i maj måned og allerede i juni fik selskabet stillet et beløb på 90.000 kr. til rådighed fra denne fond. Arbejdet blev afsluttet i slutningen af oktober og blev præsenteret for offentligheden lørdag den 7. november.

Ved denne lejlighed fik selskabets afgående formand for Søe-Lieutenant-Selskabet, kaptajnlejtant Jimmy Skelmosle lejlighed til at takke direktør Ove Hornby og kontreadmiral N. Mejdal for den økonomiske opbakning, samt konservatorer og teknikere fra Nationalmuseet og Flåde-

station Korsør for den arbejdsmæssige indsats.

Efter takketalen fortalte søværnets historiske konsulent, overarkivar Hans Christian Bjerg, om Olfert Fischer og hans fader. Denne tale følger i sin helhed.

Overarkivar H.C. Bjergs tale: Viceadmiral Olfert Fischer 1747 – 1829

Københavns heltemodige forsvarer 2. april 1801

I 1991 udsendtes korvetten OLFERT FISCHER til Den persiske Golf som led i det internationale samfunds sanktioner mod Irak. Operationen vakte opsigt, og var med til at gøre navnet Olfert Fischer kendt. Bag navnet gemmer sig en af Danmarks søhelte, viceadmiral Olfert Fischer (1747-1829), der var chef for den danske flådestyrke, som den 2. april 1801 på Københavns Red tappert forsvarede København mod en engelsk flåde under den berømte søhelt Lord Nelson.

Olfert Fischer blev født den 4. august 1747. Faderen Olfert Fasvier Fischer (1700-1761) var søofficer men havde tillige forbindelse til Asiatiske Kompagni, hvor han i øvrigt 1739-52 var direktør. Familien kom fra Holland og tilhørte den Tysk-reformerte menighed i København. På tidspunktet for Olferts fødsel havde faderen titel af kommandør i Flåden, og blev senere viceadmiral. Olfert Fischer var nr. 6 ud af 14 børn, og allerede som 6-årig blev han efter tidens skik indmeldt i Søkadetkorpset. Han blev senere uddannet som søofficer og afgik fra Søkadetadademiet i 1763 som sekondlejtant. Derefter sejlede han i nogle år på flådens

skibe, og var herunder 1770-72 i Middelhavet. Han anvendtes samtidig med sejlene tjeneste ved udrædningsarbejder i forskellige kommissioner, og blev kommandør i 1800. I 1799 førte han orlogsskibet OLBORG til Ostindien som eskorte for en konvoj. Under sejladsen syd om Afrika blev skibet i Taffelbay ved Kapstaden den 5.11.1799 ramt af en orkanagtig storm. Olfert Fischer indlagde sig her stor fortjeneste og viste fremragende sømandskab ved at sætte skibet på land og derved redde besætningen. Efter at være hjemkommen i 1800 blev han sat i spidsen for Defensionskommissionen, der skulle forberede Københavns forsvar til søsiden, dels ved skibe dels ved forter og spærringer. Inden dette arbejde var færdigt ankom en engelsk flåde til de danske farvande for at tvinge Danmark til at udtræde af det væbnede neutralitetsforbund, som var vendt mod de engelske krav om at visitere de neutrale konvojer.

Den engelske flåde under Lord Nelson angreb København fra søsiden den 2. april 1801 og et større søslag udspandt sig i Kongedybet mellem byen og Middelgrunden. Under Olfert Fischers energiske ledelse blev der etableret en forsvarslinie, som holdt stand i næsten 4 timer. Selv blev Olfert Fischer såret under slaget og måtte flytte fra sit skib HOLSTEN til fortet Trekoner, hvor kampen blev afsluttet. Overmagten var for stor, og danskerne måtte gå ind på en våbenhvile og trække sig ud af neutralitetsforbundet. Slaget på Reden den 2. april 1801 blev et markant udtryk for den begyndende nationalfølelse. Lord Nelson udtalte senere at dette var det hårdeste slag, han havde været med i.

Efter slaget fortsatte Olfert Fischer sin søofficersgerning, og blev 1825 viceadmiral. Han var beskeden og agtet, og anvendte megen tid i menighedsarbejdet i den reformerte kirke. Han var ugift og henlevede de sidste år til sin død i 1829 i Store Kongensgade 40, hvor der nu er opsat en mindeplade over ham. Han var en hædersmand på alle måder, denne Københavns heltemodige forsvarer.

Mindetavlen i
renoveret tilstand

Besøg fra den polske dykkerskole

I forbindelse med østsamarbejdet havde Søværnets Teknikskole polsk besøg i dagene 24.-27. august 1998. Besøget af 4 officerer var en genvisit fra den polske dykkerskole til Dykkerkursus (TKS/dykkerskolen), idet personel herfra i november 1997 besøgte Gdynia. Besøget forløb som følger:

Mandag den 25. august

Ved ankomsten til Dykkerkursus 24. august bød Søværnets Teknikinspektør (TKI), kommandør B. S. Larsen velkommen, hvorpå gæsterne fik forevist dykkerskolen med en grundig briefing om dykkerskolens funktion og opgaver. Der var i forbindelse hermed besøg på de enkelte dykkesteder, hvor skolens elevhold netop var i gang med den praktiske undervisning.

Scenen blev herefter forlagt til Søværnets Minørtjeneste, hvor polak-

kerne fik forevist museet og orienteret om aktuelle opgaver.

Om eftermiddagen var der arrangeret et besøg på Københavns Planetarium, hvor der blev vist film om universets dannelse. Gæsterne, der var tydeligt imponerede, fik bagefter lejlighed til at bese operatørrummet og fik demonstreret de tekniske muligheder, der kan kontrolleres herfra. Aftenen blev tilbragt med spisning på restaurant »Skindbuksen« og en efterfølgende bytur, der endte »hjemme« på Nyholm, hvor gæsterne under besøget var indkvarteret på Marinekasernen – det moderne maritime hotel.

Tirsdag den 26. august

Om formiddagen fandt en grundig gennemgang af dykkerskolen materiel sted. Såvel »nitrox-« som iltdivingsapparater blev endevendt. Gæsterne havde et umætteligt videbegær omkring alt det de så, hvad enten det drejede sig om udstyr, dykketeknik eller trykkamre, så tiden trak ud.

Efter frokost var der afgang i rigtigt smukt vejr til Søfartsmuseet på

Kronborg med påfølgende grundig rundvisning på slottet ved slotsforvalter, oberst Silmar, der havde et særdeles grundigt kendskab til polsk historie, hvilket imponerede de polske officerer en del.

Om aftenen var Teknikinspektøren vært ved en tjenstlig middag i »Bræddehytten« på Nyholm. Udover gæsterne deltog chefen for Dykkerkursus, dykkerlægen samt dykkerskolens dykkerofficer.

Onsdag den 27. august

Dagen startede med en fremvisning og gennemgang af søværnets hyperbare (trykbehandlings-) beredskab. Ligesom i Polen er den overvejende del af de patienter, der kommer under behandling, civile dykkere, men dykkerskolen her har væsentligt flere behandlinger pr. år. Herefter forlagdes til Rigshospitalet, hvor overlæge Erik C. Jansen gennemgik den nye behandlingstank, der er i international topklasse, med mulighed for hyperbar behandling af alle de typer patienter, der findes egnede hertil.

Vore gæster benyttede tiden til utalli-

De fire polske officerer fra den polske dykkerskole flankeret af Seniorsergent Peer Haagerup tv., og Chefen for Dykkerkursus, Orlogskaptajn Palle Bonde samt Chefen for Søværnets Teknikskole, Kommandør Bent Sloth Larsen th.

ge spørgsmål og gennemfotografering af faciliteterne.

Man havde fra polsk side bemærket, at der i Københavns Havn lå oplagt en tidligere sovjetisk missilbærende undervandsbåd af Juliett-klassen. Den vakte adskillige minder hos et par af de ældre officerer, så det var et must at komme om bord og besigtige den. Til deres store ærgrelse findes der ikke lignende »minder« i polske havne, men her fik de danske værter så til gengæld en grundig faglig gennemgang af såvel den tekniske som taktiske side af undervandsbåden.

Resten af dagen var tilegnet mere sociale gøremål. Der var besøg på Carlsberg-bryggerierne med påfølgende besøg i Tivoli. En ældre officer havde været der i 1965, men havde dengang kun råd til at købe en ballon (!). Nu var der bedre økonomisk mulighed for at få mere spændende gaver med hjem under den efterfølgende shopping på Strøget. Dagen sluttede med grillaften på dykkerskolen, hvor hele personalet deltog.

Torsdag den 27. august

Hjemrejsedagen bød på mere uformelle arrangementer. Således var der om formiddagen en grundig rundvisning på Orlogsmuseet, hvor gæsterne fik et godt overblik over den danske flådes historie. Bagefter var der så officiel afsked hos Teknikinspektøren, der benyttede lejligheden til et varmt farvel til gæster med mange opfordringer til fortsat samarbejde, både i kraft af de gode professionelle og personlige kontakter der var skabt, men også som et led i det kommende fælles medlemskab af NATO. Gæsterne gav på deres side udtryk for stor glæde over besøget. Efter deres udsagn at dømme havde de besøgt en af NATO mindste marinere, men til gengæld den mest professionelle, hvor mandskabet besad en viden om deres fag, som de gerne selv ville kunne leve op til.

Søværnets Teknikskole,
Dykkerkursus

SOP SAGA

For nogle vil denne overskrift være tågesnak, for hvilken SAGA drejer det sig mon om? Den er måske at finde i et af de gamle håndskrifter, som den gamle og den nye VÆDDEREN sejlede fra København til Reykjavik, men fødselsdagsbarnets alder passer ikke rigtig med de fødselsår i Middelalderen, hvor de islandske håndskrifter blev til. Dog var SOP SAGA ombord i begge VÆDDERE, for den er en moderne saga som knytter Den Islandske Kystvagt og den danske inspektionstjeneste ved Grønland og Færøerne sammen – en moderne venskabsaftale.

SOP SAGA er den korte benævnelse for »Standing operational procedures for cooperation between the Icelandic Coast Guard and Danish forces under the operational control of ISCOMFAROEES and ISCOM-GREENLAND«. En samarbejdsaftale der fastlægger de operative procedurer for informationsudveksling mellem hovedkvartererne i Island og på Færøerne og i Grønland samt samvirket mellem Den Islandske Kystvags og den danske inspektionstjenestes skibe, helikoptere og fly ved eftersøgnings- og redningsoperationer. Aftalen beskriver øvelsesvirksomhed mellem hovedkvartererne og de underlagte enheder. Den indeholder detaljerede oplysninger om radiofrekvenser, kaldesignaler og data på begge landes skibe, helikoptere og fly.

SOP SAGA blev underskrevet i Reykjavik i november 1988 af de daværende kommandochefer: Direktør Gunnar Bergsteinsson, Den Islandske Kystvagt, kontreadmiral Wilhelm Grentzmann, Grønlands Kommando, og kommandør Kaj Thygesen, Færøernes Kommando. En opdatering fandt sted i 1996, hvor samarbejdsaftalen blev underskrevet af: Generaldirektør Hafsteinn Hafsteinsson, kontreadmiral Niels Helk og kommandør Knud Erik Kristiansen. Udarbejdelsen af SOP SAGA var en

fortsættelse af det meget nære samarbejde, der fandt sted specielt mellem Den Islandske Kystvagt og Grønlands Kommando, hvis skibe regelmæssigt besøgte Reykjavik på forsyningsmæssige anløb, når skibene var på patruljetjeneste i Danmarks Stræde.

Ved møder i Kystvagten i begyndelsen af december 1987 med kaptajn Sigurdur Arnason og kaptajn Throstur Sigtryggsson blev der udarbejdet et udkast til aftale.

Et meget håndgribeligt resultat af møderne kom til udtryk mandag den 14. december 1987 klokken 1424 islandsk tid, hvor Kystvagtens DOLPHIN helikopter med chefpilot Pall Halldorsson landede ombord i BESKYTTEREN ude i Faxaflói. Som et hørligt symbol på dette foreløbige højdepunkt i samarbejdet mellem Den Islandske Kystvagt og Den Danske Marine, brød besætningen i skibet ud i klapsalver, da helikopteren stod på dækket og gassen blev taget af motoren.

Fra Kystvagten blev landingen fulgt op med følgende signal: »..the 7 SCA's, 5 touch and go landings and 1 ELVA were satisfactory, went on without a hitch and also had a great value for pilots training. I hope that this exercise is just the beginning of continuing and increasing cooperation between ICG and Danish forces...«

SAGA FYLDER 10 ÅR

Et inspektionsskib i pilotens synsfelt, Foto: KD A. Fiedler

(ICG = Icelandic Coast Guard)
Det endelige forslag til SOP SAGA gik videre til sagsbehandling i Island og i Danmark, men samtidig fortsatte Kystvagten og de danske inspektionsskibe det praktiske samarbejde i aftalens ånd. Den 11. og 12. februar 1988 blev der afholdt en stor fælles rednings- og eftersøgningsøvelse med deltagelse af islandske, danske og amerikanske enheder. Øvelsen hed »BLUE LAGOON» og øvelsesleder (exercise commander) var direktør Gunnar Bergsteinsson. Denne var på daværende tidspunkt den hidtil største øvelse, der var blevet afholdt i islandsk farvand. Den var resultatet af en intensiv planlægning

mellem Kystvagtens Operationsafdeling og BESKYTTEREN.

Der var forhåbning om at SOP SAGA kunne blive godkendt, så en underskriftsceremoni kunne finde sted ombord i BESKYTTEREN ved besøget i Reykjavik den 6. august 1988. Men den var ikke færdigbehandlet i Danmark, hvorfor der ombord i BESKYTTEREN i stedet for ceremoni blev afholdt en gudstjeneste i helikopterhangaren. Det var pastor Heimir Steinsson fra Thingvellir, der forrettede tjenesten for en menighed bestående af besætningsmedlemmer og personale fra Den Danske Ambassade i Reykjavik.

Torsdag den 25. august 1988 blev der afholdt frokost ombord i BESKYTTEREN med udenrigsminister Steingrímur Hermannsson, handels- og justitsminister Jón Sigurdsson, direktør Gunnar Bergsteinsson, ambassadør Hans Andreas Djurhuus og ministerråd Claus von Barnekow som gæster. Under frokosten blev SOP SAGA nævnt, og jeg husker som var det i går, at Jón Sigurdsson bemærkede, at man fra islandsk side var klar til at underskrive samarbejdsaftalen og at man undrede sig over, hvorfor danskerne ikke var klar eller nølede. Gunnar Bergsteinsson og jeg kiggede på hinanden med forvisning om, at Kystvagten og Den Danske Marine nu havde deres samarbejdsaftale på plads.

Samme dag gik der meddelelse fra BESKYTTEREN til de danske myndigheder om, at Island var klar til at indgå samarbejdsaftalen SOP SAGA med Danmark, og at man kun ventede på at danskerne skulle melde sig klar. Dette satte sagsbehandlingen i København i et højere gear – og i oktober blev det meddelt, at nu var samarbejdsaftalen blevet godkendt på ministerniveau. Medio november 1988 blev samarbejdsaftalen underskrevet i Reykjavik.

SOP SAGA er en af de grundpiller, som den effektive redningstjeneste med et højt beredskab i det nordlige Atlanterhav hviler på. Hver for sig er de islandske og danske styrker tyndt spredt ud over området, men tilsammen danner de et tættere netværk til sikring af fiskerne og de søfarende i et af jordens mest barske farvande. Gennem SOP SAGA har hovedkvarterer og besætninger ombord i skibe, helikoptere og fly lært hinanden bedre at kende, således at de i vanskelige situationer kan arbejde sammen som en enhed.

Chefen for 1. Eskadre,
kommandør Axel Fiedler

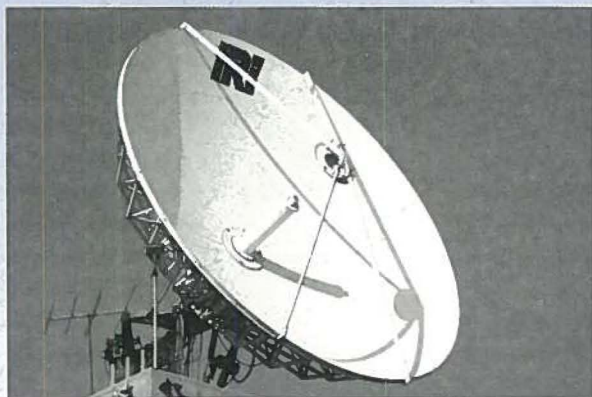
Forsvarets Efterretningstjeneste

SØGER NATURLIGVIS EFTERRETNINGER.....

..... MEN OGSÅ NYE CIVILE MEDARBEJDERE.

Det produkt vi fremstiller er af stor betydning for den nationale beslutningsproces, og for den efterretningsmæssige støtte til danske militære enheder anvendt i internationale sammenhænge.

Vi forventer, at du har flair for arbejde med avanceret højteknologisk apparatur, og i den forbindelse er på forkant med den tekniske udvikling. Du skal have gode samarbejdsevner samt viden inden for: Databehandling, radiokommunikation, teknisk signalanalyse, samt gode sprogkunderskaber i engelsk.

Har ovenstående din interesse så kontakt:
Forsvarets Efterretningstjeneste
Kastellet 30, 2100 Kbh. Ø.
Tlf. 33 32 55 66 lokal 9684
for yderligere oplysninger.